

Халқлар маданият ва маънавият борасида бир-бирларини қанчалик яхши тушунса, иқтисодий алоқалар ҳам шунчалик тез ривож топади.

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2012-yil 6-iyun, chorshanba № 45 (8486)

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ПЕКИНГА КЕЛДИ

Пекин, 5 июнь. ЎзА махсус мухбири Анвар БОБОЕВ хабар қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Хитой Халқ Республикаси Раиси Ху Цзиньтаонинг таклифига биноан 5 июнь кuni расмий таширф билан Хитойга келди.

Пекин шаҳрининг “Шоуду” халқаро аэропортида Ўзбекистон раҳбари шарафига икки мамлакатнинг давлат байроқлари кўтарилди, фахрий қоровул саф тортди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти мамлакатимиз делегацияси учун ажратилган “Дяоютай” давлат қароргоҳига жойлашди.

Ўзбекистон ва Хитой раҳбарларининг мунтазамлик касб этган сиёсий мулоқотлари доирасида ўтаётган ушбу таширф икки томонлама муносабатларни тизимли асосда ривожлантиришга хизмат қилади.

Таширфнинг асосий тадбирлари, шу жумладан, олий даражадаги учрашув 6 июнга мўлжалланган.

Аввал хабар қилинганидек, Хитой раҳбарияти билан музокаралар якунлари бўйича Ўзбекистон Республикаси билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида Стратегик шериклик ўрнатиш тўғрисидаги қўшма декларация, сиёсий, савдо-иқтисодий, сарможавий ва бошқа соҳаларда ўзаро муносабатларни ривожлантиришга қаратилган қатор муҳим ҳужжатлар имзоланиши режалаштирилмоқда.

ЎзА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Маданият ва санъат соҳасида театр, кино, телевидение, халқ ижодиётини ривожлантириш борасидаги замонавий талабларга, халқимизнинг тобора ортиб бораётган интеллектуал, эстетик ва маданий эҳтиёжларига жавоб берадиган юксак малакали мутахассисларни тайёрлаш даражаси ҳамда сифатини такомиллаштириш ва тубдан ошириш, шунингдек, мазкур йўналишдаги олий таълим муассасаларида яратилган мавжуд моддий-техник базадан янада самарали фойдаланиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 9 апрелда қабул қилинган 237-ф-сонли фармойиши асосида ташкил этилган Комиссия ҳамда Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Тошкент Давлат маданият институти ва Ўзбекистон Давлат санъат институти негизида Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти шартнома ва мажбуриятлар бўйича собиқ Тошкент Давлат маданият ин-

ститути ҳамда Ўзбекистон Давлат санъат институтининг ҳуқуқий вориси ҳисобланади.

2. Қуйидаги йўналишлар Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтининг энг муҳим вазифалари этиб белгилансин:

маданият, театр санъати, кино ва телевидение соҳасида замонавий талабларга жавоб берадиган, халқ ижодиёти анъаналарини асраб-авайлаш ва ривожлантиришга қодир, бадий ижоднинг замонавий методлари, инновацион техника ва технологияларни пухта эгаллаган юксак малакали мутахассисларни тайёрлаш;

маданий-маънавий бойлиқни

асраб-авайлаш ва кўпайтириш, халқимизнинг бой маданий-тарихий мероси ҳамда миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлиги асосида ўзига хос хусусиятларга эга бўлган миллий театр мактаби ва бадий ижод маҳоратини ривожлантириш;

ўқитишнинг замонавий шакл ва методлари, илғор педагогика, инновация ва ахборот-коммуникация технологиялари, электрон ахборот ресурслари, жумладан, Интернетдан кенг фойдаланган ҳолда, таълим жараёнининг юқори даражада олиб борилишини таъминлаш;

ёшларни ватанпарварлик ва миллий ғояга садоқат руҳида, маънавий юксак ва ҳар томонлама баркамол ривожланган, кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган шахслар этиб тарбиялаш;

маданият ва санъат соҳаси ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш.

(Давоми 2-бетда.)

КАСБИЙ МАҲОРАТ КЎРИГИ

Мана, бир неча йилдирки, касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида «Касб маҳорати» танлови ўтказиб келинмоқда. Касб-хунар таълими муассасаларидаги мутахассисликларни кенг тарғиб қилиш, ўқувчи-ёшларнинг касбий кўникма ва малакаларини эгаллашга бўлган қизиқишини кучайтириш, касб-хунар масканлари билан олий ўқув юртлари ҳамда иш берувчи ташкилотлар ўртасидаги ҳамкорликни кенгайтиришга қаратилган ушбу танлов ҳар йили ўн йўналиш бўйича уч босқичда бўлиб ўтади.

Таъкидлаш жоизки, бу йил етти мингдан ортиқ битирувчи-ўқувчилар ҳудудларда ўз билим, малака ва касбий маҳоратини намойиш этиб, улардан 121 нафари Республика босқичига йўлланма олган эди. Кuni кеча танловнинг якуний Республика босқичи голиблари аниқланди.

(Давоми 5-бетда.)

ГАЗЕТАНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:

**ОБОД ВА КЎРКАМ
МАСКАНЛАР**

тадбиркор раҳбар ташаббуси билан
янада чирой очмоқда

3-бет

**АҲОЛИ
САЛОМАТЛИГИ**

оилавий поликлиникаларнинг
доимий назоратида

10-бет

**ТЎКИС
ОИЛАНING МАЪНАВИЙ
ИЛДИЗЛАРИ**

11-бет

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ
ИНСТИТУТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА**

(Давоми. Боши 1-бетда.)

3. Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтининг 46 нафар штат бирлиги доирасидаги бошқарув ходимларининг таъминоти тузилмаси 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 9 апрелда қабул қилинган 237-ф-сонли фармойишига биноан ташкил этилган Комиссиянинг Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтида амалга ошириш кўзда тутилган қуйидаги тақдирлари маъқуллансин:

«Маданият ва санъат муассасаларини ташкил этиш ҳамда бошқариш» йўналишини Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига киритган ҳолда, ушбу йўналиш бўйича бакалаврлар тайёрлаш;

«Маданият ва санъат соҳаси менежменти» ва «Оммавий тадбирлар режиссураси» йўналишлари бўйича янги магистратура мутахассисликларини жорий этиш.

5. 2012/2013 ўқув йилларида Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтига қабул квоталари 2-иловага мувофиқ, бакалаврлар тайёрлаш бўйича — 297 нафар, жумладан, давлат грантлари бўйича — 96 нафар ҳамда тўлов-шартнома асосида — 201 нафар; магистрлар тайёрлаш бўйи-

ча — 40 нафар, жумладан, давлат грантлари бўйича — 11 нафар, тўлов-шартнома асосида — 29 нафар этиб белгилансин.

6. Тошкент Ахборот технологиялари университетида «Ахборотлаштириш ва кутубхонашўнослик» йўналиши бўйича юксак малакали мутахассислар тайёрлаш вазифаси юклансин. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 7 майда имзоланган ПҚ-1751-сонли қарорига мувофиқ, Тошкент Ахборот технологиялари университетида 2012/2013 ўқув йилларида ушбу таълим йўналишида қабул квотаси бакалаврлар тайёрлаш учун — 60 нафар, магистрлар тайёрлаш учун эса — 6 нафар этиб белгилангани маълумот учун қабул қилинсин.

Ўзбекистон Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги Тошкент Ахборот технологиялари университети билан биргаликда икки ҳафта муддатда 2012/2013 ўқув йиллари учун қабул бўйича комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқсин ва «Ахборотлаштириш ва кутубхонашўнослик» йўналиши бўйича юксак малакали кадрлар тайёрлашни Тошкент Давлат маданият институтининг ушбу йўналишда таълим олаётган иккинчи-тўртинчи курс бакалавр ва магистрлари мазкур университетга ўтказилишини ҳисобга олган ҳолда ташкил этсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 9 апрелда қабул қилинган 237-ф-сонли фармойиши асосида тузилган Комиссияга Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти Тошкент Давлат маданият институти ҳамда Ўзбекистон Давлат санъат институти негизда ташкил этиш ишларини мувофиқлаштириш вазифаси юклансин.

Комиссия (Р.Азимов): бир ҳафта муддатда Тошкент Давлат маданият институти ҳамда Ўзбекистон Давлат санъат институти негизда Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти фаолиятини самарали ташкил этиш бўйича комплекс чора-тадбирларни тасдиқласин;

янги ташкил этилаётган Институтга юксак малакали кадрларни танлов асосида, жумладан, Тошкент Давлат маданият институти ҳамда Ўзбекистон Давлат санъат институтининг раҳбарлари ҳамда профессор-ўқитувчилари таркибини қонунда белгиланган тартибда аттестациядан ўтказиш орқали саралаб олиш таъминласин;

янги ўқув йили бошлангунга қадар янги ташкил этилаётган Институтнинг таъминлаштирилган давлат таълим стандартларига қатъий мос келадиган, маданият ва санъатни ривожлантириш бўйича замонавий

талабларга жавоб берадиган мулақо янги ўқув режалари ҳамда дастурлари ишлаб чиқилишини таъминлаш чораларини кўрсин.

8. Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти асосий турдаги ўқув-лаборатория, сахна ва компьютер жиҳозлари, шунингдек, мебель ҳамда инвентарлар билан жиҳозлаш чора-тадбирларини белгиласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги 2012 йилда Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари доирасида Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтининг таъминоти, таъмирлаш ишлари амалга ошириш ҳамда жиҳозлаш учун зарур маблағлар ажратсин ва бу ишларни келгуси йилларда ҳам кўзда тутсин.

10. Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институти Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек тумани, Яланғоч даҳаси, 127-а уй манзили бўйича жойлаштирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Давлат мулкни бошқариш қўмитаси билан биргаликда Ўзбекистон Давлат санъат институтининг бўшаётган бинола-

рини Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти балансига ўтказсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 21 июлдаги «Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институти фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги ПҚ-128-сонли қарори ва Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил 26 июлдаги «Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институтининг номини ўзгартириш тўғрисида»ги 154-сонли қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Адлия вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига қонунчиликка мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги тақдирларни тақдим этсин.

12. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.Азимов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Арипов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти****И.КАРИМОВ**Тошкент шаҳри,
2012 йил 4 июнь**Қарор ва ижро****КИТОБХОНЛАР САФИ
КЕНГАЙМОҚДА**

Давлатимиз раҳбари Ислон Каримовнинг 2006 йил 20 июндаги «Республика аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ шаҳар ва қишлоқларимиздаги ҳамда таълим муассасаларидаги кутубхоналар негизда очилган ахборот-ресурс марказлари энг илғор ахборот технологиялари билан жиҳозланиб, замон талаблари асосида хизмат кўрсатмоқда.

Мавжуд китоб фонди янада бойитилиб, электрон адабиётлар ресурси шакллантирилаётган, интернет тармоғига уланган мазкур марказлар хизматидан фойдаланувчилар сафи тобора кенгаймоқда. Фарғона шаҳар ахборот-ресурс маркази ҳам ўқувчилари сони ортиб бораётган ана шундай маърифат масканларидандир.

Марказ ўтган йили қарийб 90 минг ўқувчига хизмат кўрсатди. Жорий йилда кутубхона хизматидан фойдаланувчилар сонини янада ошириш, аҳолини, айниқса, ёшларни китобхонликка жалб қилиш мақсадида изчил ишлар олиб борилмоқда. Турли маънавий-маърифий тадбирларнинг доимий ўтказилаётгани ҳам ўз самарасини бераётир.

Суратда: Фарғона шаҳар ахборот ресурс маркази китобхони Нозима Абдуллаева.

Муқимжон ҚОДИРОВ (ЎЗА)
олган сурат.

Бошлангич синф ўқувчиси Максуджон ёдлаган шеърини йўл-йўлакай такоррлаб келди. Дарс бошланишига биров вақт борлиги учун мактаб йўлагига у ёқдан-бу ёққа юриб зерикди. Кечагина математика фани ўқитувчиси ўргатган кўпайтириш ва бўлиш амалларини оппоқ деворга қалам билан ёзиб, мисол еча бошлади. Буни кўрган навбатчи ўқитувчи унга танбех берди: «Мактабимиз неча миллионлаб маблаг эвазига таъмирланган. Сен деворга масала ёзсанг, ўртоғинг расм чизса... Бу ерда ҳали укаларинг, сингилларинг ҳам ўқиши керак». Максуджон хатосини дарров тушуниб, икки юзи қизарди. Шундан бери у на деворга, на партага чизади, тенгдошларини тартибга чақиради...

ОБОД ВА КЎРКАМ МАСКАНЛАР

тадбиркор раҳбар ташаббуси билан янада чирой очмоқда

Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури асосида жойларда кўлаб ўқув бинолар қад ростлади, капитал реконструкция қилинди. Замонавий ўқув-лаборатория анжомлари, компьютер ва спорт инвентарлари билан таъминланди. Ҳўш, бугун ўқитувчи ва ўқувчилар яратилган имкониятлардан қандай фойдаланаяпти, иншоот ва жиҳозлар — мактаб мулкани асраб-авайлаш ва сифатли сақлашга қай даражада эътибор қаратиляпти? Бу борада мактаб раҳбарининг омилкорлик ва бошқарувчилик қобилияти нимада нимоён бўлади?

— 2012 йили мамлакатимизда 187та мактабни капитал реконструкция қилиш, 151тасини эса капитал таъмирлаш кўзда тутилган, — дейди Халқ таълими вазирлигининг таълим муассасалари моддий-техник таъминоти ташкил этиш бошқармаси бошлиғи Нодир Муродов. — Бундан ташқари, 1585та умумтаълим ҳамда 58та болалар мусиқа ва санъат мактабини мебель, ўқув-лаборатория ускуналари, компьютер техникаси, спорт анжомлари ва мусиқа қолғу асбоблари билан жиҳозлаш режалаштирилган. Ушбу мақсадлар йўлида Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Таълим ва тиббиёт муассасаларини капитал реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармаси ҳисобидан 106,5 млрд. сўм маблаг ажратиш белгиланган.

Айтиш жоизки, мактаб мулкани сақлаш ва ундан фойдаланишнинг ўз тартиб-қоидаси мавжуд. Жумладан, капитал таъмирланган ўқув биносини 8 йилдан 12 йилгача, реконструкция қилинган мактабни эса 25 йилдан 50 йилгача сақлаш муддати белгиланган. Бу борада, айниқса, мактабларда бюджетдан ташқари топилаётган маблаг ҳисобига ўқув иншоотлари жорий таъмирланаётгани, янги жиҳозлар билан таъминланаётгани эътиборга моликдир. Шу кунларда республикамизнинг барча умумтаълим мактабларида мавсумий таъмирлаш ва ободонлаштириш ишлари бошланди.

«Мактаб мулки — менинг мулким!»

Тошкент шаҳридаги 226-умумтаълим мактаби ҳовлиси гулларга бурканган. Синфхона ва йўлакларнинг орас-талигидан кўз қувнайди. Мактаб ҳудудидидаги ошхона ва фойдаланилмаётган хоналарнинг ижара ҳақидан тушган маблаг ҳисобига яқин кунларда бинонинг олд фасадини бўяш, ўқув каби-

нетларини таъмирлаш, компьютер, лаборатория анжомлари ва бошқа жиҳозларни кейинги ўқув йилига ҳозирлаш режалаштирилган. Таълим самарадорлигини оширишга қаратилган бундай юмушларга синф раҳбарлари ва ҳўжалик ишлари мудир Гулнора Суюнова бош-қош бўлмоқда.

— Мактабимиз 2009 йили капитал таъмирланиб, 34та ўқув хонаси ва спорт зали зарур мебель ва анжомлар билан таъминланди, — дейди таълим муассасаси раҳбари Наби Ниёзов. — 27 номдаги лаборатория жиҳозлари, кадоскоп ва мультимедиа воситалари келтирилди. Уларни асраш, шу билан бирга, ўқувчиларнинг самарали фойдаланишини таъминлаш вазифаси хона мудирлари зиммасига юкланган. Педагогика кенгаши ва йиғилишларда тарбиявий ишларга алоҳида тўғалиб, ўқувчиларни жиҳозларни онгли равишда тоза ва тартибли сақлашга ўргатишга ҳаракат қилаёғимиз. «Мактаб иккинчи уйинг, ўқув материалларидан бугун сен, эртага уканг фойдаланади», деган шир остида тадбирлар ўтказамиз. Ҳар йили «Энг намунали хона» танлоvida хонани ва жиҳозларни яхши асраган синф г'олиб топилиб, рамзий кубок топширилади. Болалар хоналарни озода сақлаб, тувакларга гул экиб, кўркам манзара ҳосил қилишга интилишади.

Мактаб мулкани асраб-авайлаш борасида Наманган вилояти Чортоқ туманидаги умумтаълим мактабларида ҳам ибратли ишлар амалга оширилмоқда.

— Кейинги йилларда ҳудудимиздаги барча мактаблар капитал ва жорий таъмирланди, — деди туман ХТМФМТТЭ бўлими мудир Каромат Исмаилов. — Бироқ объектни сақлаш қоидаларидан беҳабар ҳолда, мактаб партаси ёки деворга чизиб-ёзиб кетётган болалар ҳам йўқ эмас. Баъзида ўқитувчилар бундай ҳолатларни кўрсда, арзимас масала сифатида эътиборсиз қарашади. Аммо мана шундай кичик камчиликлар катта муаммоларни келтириб чиқаради. Айтилик, ўқувчи таҳсил олаётган мактабда кўнга 10—15 нафар бола шундай шўхлик қилса, ўқув йили давомида мактаб жиҳози ёки биноси қандай аҳволга тушиби мумкинлигини тасаввур қилиш қийин эмас. Бу ўзига яраша муаммо ҳисобланади. Ахир, ҳар бир ўқувчини доимо назорат қилиб юришининг имкони йўқ. Шу маънода, туманимиздаги барча мактабларда ўқувчилар орасидан тартиб посбонлари тайинлаганимиз. Қолаверса, мактаб мулкани яхши сақлаётган синфлар орасида танлов ташкил қилинган.

Хайрли иш меваси

Кармана туманидаги 21-умумтаълим мактабига қарашли 90 сотих ер майдонининг 35 сотихида полиз маҳсулотлари етиштирилиб, йилига икки марта даромад олинмоқда. Қолган қисми гулзор, боғ ва иссиқхона учун ажратилган. Мухими, бу тадбиркорлик фаолияти таълим-тарбияга умуман ҳалал бермайди. Бюджетдан ташқари олинган маблаг эса мактаб биносини жорий таъмирлаш, фаол ва аълочи ўқувчиларни рағбатлантириш, ижтимоий қўлаб-қувватлашга сарфланади. Яқинда мактаб кутубхонаси учун 380 минг сўмлик илмий ва бадий адабиётлар харид қилинган ҳам диққатга моликдир.

— Деҳқончилик эвазига топилиган 1 миллион 650 минг сўмлик даромад ҳисобидан ёзи таътилда ўқув хоналарини жиҳозлаш ва лаборатория ускуналари кўпайтиришни мўлжаллаёғимиз, — дейди мактаб директори Қодир Рустамов. — Махсус комиссия маблагларни тақсимлаш ишларини назорат қилади. Мактабимизда «Тозалик — саломатлик гарови» широти остида иш юритаётган тарбиячи ва педагоглар болаларга мактаб мулкани сақлаш қўнқималарини бериб боришади. Хусусан, «Мактаб мулки — менинг мулким» мавзусида мунтазам ўтказиб борилаётган кўрик-танлов бу борада муҳим аҳамият касб этмоқда.

Вилоятда таълим сифатини яхшилаш ва мактаб ҳудудини ободонлаштириш мақсадида ташкил этилган «Энг намунали мактаб» кўрик-танлоvida ушбу муассаса биринчилигини қўлга киритди. Вилоят ҳокимлигининг 5 миллион сўмлик мукофот маблагига гимнастика залини таъмирлаш ва зарур анжомлар билан жиҳозлашга сарфланди. Фарзандларнинг бахту камолини қўлаб қилинган хайрли иш тез орада натижасини кўрсатди. Мактаб ўқувчилари спорт беллашувларида совринли ўринларни эгаллашга муваффақ бўлишди. Жумладан, яқинда Навоийда бўлиб ўтган «Умид ниҳоллари» мусобақасида 9-синф ўқувчиси Малика Аслонова спорт гимнастикаси бўйича олтин медални қўлга киритди.

— Замонавий спорт залимизда устозларимдан спорт гимнастикаси сирларини чуқур ўргандим, — дейди у. — Келгусида маҳоратимни янада ошириб, юксак марраларни забт этишни орзу қиламан.

Бинобарин, орттирилган даромад таълим самарадорлигига йўналтирилгани шундай фахрли ютуқларда намо-

Jarayon

ён бўлмоқда. Аслида ҳам, эзгулик сари ташланган қадм янги орзулар дебocasига айланади.

Яхши ният рўёби

Мустақкам оила йили когонликлар учун қувончли келди. Боиси, айни пайтда туманда 13та мактаб реконструкция қилиниб, 11таси капитал таъмирланаёттир. 16-умумтаълим мактаби биноси эса янгидан қад ростламоқда. Намунавий лойиҳа асосида 180 ўринга мўлжаллаб бунёд этилаётган ушбу иморат бир йўла замонавий ўқув жиҳозлари билан ҳам таъминланади.

— Янги ўқув иншооти узоқ йиллик орзумиз эди, — дейди мактаб директорининг ўқув ишлари бўйича ўринбосари Зулхумор Аслонова. — 540 миллион сўмлик лойиҳа қурилишини «Элегант инвест» МЧЖнинг моҳир қурувчилари амалга оширмоқда. Қизгин бунёдкорлик палласида биз ҳам то-мошабин бўлиб турганимиз йўқ. Мактаб ҳовлисини кўкаламзорлаштириш мақсадида «Ёш табиатсеварлар» тўғраги аъзолари билан катта гулзор барпо этишга киришганимиз. Ниятимиз — янги ўқув йилини кўтаринки руҳда кутиб олиб, салоҳиятли ва илму ҳўнарли ёш авлодни воёга етказиш йўлида янги куч ва ғайрат билан фаолиятимизни давом эттириш.

— Бу йил фарзандим Достонжон ушбу мактабнинг 9-синфида таҳсилни давом эттиради, — дейди тадбиркор Эркин Тўраев. — Тўғриси, болаларим янги қурилган ва замонавий ахборот-коммуникация технологиялари билан жиҳозланаётган мактабда таълим-тарбия олишидан хурсандман. Биз ўқиган кезларда бундай қўлай имкониятлар қайқда эди?! Уғлим информатика фанига қизиқади. Фарзандларимизнинг сўнгги русумдаги компьютерларда ишлаши, мультимедиа воситалари ёрдамида билим олиши, замон билан ҳамнафас улғайиши биз — ота-оналарни қувонтирмоқда.

Раҳбар тадбиркор бўлса...

Пешку туманидаги 3-мактаб директори Қобил Тўйқулов ўтган йили ўз ҳисобидан 500 минг сўмга бузоқ харид қилиб, олти ой мобайнида беда билан боқди. Сўнг қорамолни 1,5 миллион сўмга сотди. Бу директорини бюджетдан ташқари маблаг топиш мақсадида мактабда олиб борилаётган тадбиркорлик фаолиятини ҳам кенгайтиришга ундади. Йил давомида 1,2 гектар экин майдонидидаги сазавотлардан 800 минг сўм, ўрик ҳосилидан 1 миллион сўмдан зиёд фойда олинди. Қобил Тўйқулов шу маблаглар ҳисобидан чорва боқиб-ини йўлга қўйди. Ҳозир мактаб ихтиёрида иккита қорамол ва тўртта қўй бор. Чорва сонини янада кўпайтириб, орттирилган маблагни ўқув масканини жорий таъмирлаб, ўқув жиҳозлари ҳолатини яхшилашга йўналтириш режалаштирилган.

— Мактаб атрофидаги 20 сотих ерга картошка, 30 сотих ерга буғдой экиди, — дейди у. — Олинган даромад ҳисобидан иқтидорли, фаол ўқувчиларни рағбатлантириб борамиз. Янги йили йилида ҳам кам таъминланган оила фарзандларини бепул овқатлантириш аънасини давом эттирамиз. Қолаверса, қўшимча ҳўжалигимиз ўқувчиларнинг табиатшунослик, зоология, биология, кимё, меҳнат каби фанларни назария ва амалиёт уйғунлигида ўзлаштириши учун ҳам тажриба майдони саналади.

Халқимиз топиб айтган: излаган имкон топади, ишлагиси келмаган эса — баҳона. Яратиб берилган шарт-шароитлар қадрига етиш, мактаб мулкани асраб-авайлаш борасида ўқувчиларга тушунтириш ҳар биримизнинг вазифамиздир.

Ширна БОЙМУРОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

❖ Самарқанддаги вилоят Матбуот уйида «Ахборот соҳасида ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясини таъминлашнинг долзарб масалалари» мавзусида семинар ўтказилди.

Президентимиз Ислам Каримовнинг шу йил 9 май – Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан пойтахтимизда ўтказилган маросимда билдирган фикрларидан келиб чиқадиган вазифалар ижросига бағишланган тадбирда депутатлар, давлат ва жамоат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари, таълим муассасалари вакиллари, ёш журналистлар қатнашди.

Семинарда вилоятдаги оммавий ахборот воситаларида ёшлар ҳаёти, уларнинг ўй-фикрлари, интилиш ва ташаббусларини кенг ёритиш борасида олиб борилаётган ишлар таҳлил қилинди, янги ташкил этилаётган кўрсатув ва эшиттиришлар, руҳ ва саҳифаларни такомиллаштириш масалаларига эътибор қаратилди.

Тадбир доирасида вилоят «Зарафшон» ва «Самарқандский вестник» газеталари бирлашган таҳририяти қошида Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликлари қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди билан ҳамкорликда ташкил этилган «Журналистик маҳорат маркази»нинг навбатдаги битирувчиларига сертификатлар топширилди.

❖ Тошкент вилоятининг «Ўжакент» оромгоҳида мамлакатимизда ўтказилаётган экология ҳафталигига бағишланган учрашув бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Табиати муҳофаза қилиш давлат қўмитаси Тошкент вилояти ҳокимлиги ва БМТ Тараққиёт дастури билан ҳамкорликда ташкил этган тадбирда тегишли давлат, жамоат, халқаро ташкилотлар вакиллари, ишлаб чиқариш корхоналари мутахассислари, эколог олимлар иштирок этди.

Кейинги йилларда Тошкент вилоятида 12 мингдан зиёд автотранспорт воситаси экологик тоза газ ёқилгисига ўтказилди. Ушбу тадбирлар натижасида ҳавога чиқарилаётган зарарли моддалар 4,6 минг тонна, сувга ташланаётган чиқиндилар икки баробар камайди.

Тадбир доирасида вилоятдаги чиқиндиларни қайта ишлаш корхоналарининг экологик соф технологиялари ва маҳсулотлари намойиш этилди. Мактаб ва коллеж ўқувчилари ўртасида «Онажоним, табиат» мавзусидаги ижодий ишлар ва расмлар танлови ўтказилди.

❖ Қарши санъат коллежида «Мустаҳкам оила йили» Давлат дастури ижроси доирасида «Миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик» мавзусида илмий-амалий семинар ўтказилди.

Республика Байналмилал маданият маркази ва «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси ҳамда вилоят ҳокимлиги ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур тадбирда вилоятдаги миллий маданият марказлари, давлат ва жамоат ташкилотлари ва кенг жамоатчилик вакиллари, ёшлар иштирок этди.

Семинарда мамлакатимизда миллатлараро тотувлик ва ўзаро ҳамжиҳатлик, диний бағрикенглик муҳити барқарорлиги таъминланаётгани барча соҳаларни изчил ривожлантириш, Ватанимизнинг халқаро майдондаги обрўсини янада юксалтиришда муҳим аҳамият касб этаётгани алоҳида таъкидланди.

Семинар доирасида ташкил этилган «Ўзбекистон – кўп миллатли аҳил оила» кўرғазмасида вилоятдаги миллий маданият марказлари фаолиятини акс эттирувчи фотосуратлар, турли миллатларнинг хунармандчилик буюмлари ва либослари намойиш этилди.

❖ Самарқандда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ҳаваскор санъат ва фольклор дасталари ўртасида «Барҳайт аъналар» фольклор фестивалининг вилоят босқичи ўтказилди.

Республика ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ташаббуси билан ҳар йили аънавий тарзда ўтказиб келинаётган мазкур тадбир ёшларни миллий аънава ва қадриятларимиз билан яқиндан таништириш ва уларнинг бу борадаги билимларини мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Танловда ҳудудий босқичларда ғолиб бўлган олти жамоа иштирок этди. Академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчиларидан иборат ҳаваскор дасталар асосан муяйян ҳудудга хос аънавлар, меҳнат ва маросим ўқиқлари, лапар ва ривоятлар, халқ ўйинларини сахна кўринишлари орқали ифодалаб бердилар. Ўзаро савол-жавоблар орқали уларнинг миллий маданиятимиз тарихи, фольклор асарларимизга оид билимлари синовдан ўтказилди.

Танлов якунига кўра, ғолиблик ва фестивалнинг мамлакат босқичида иштирок этиш ҳуқуқини Пастдарғом тиббиёт коллежининг «Калдирғоч» ҳамда Каттақўрғон ижтимоий-иқтисодий ва педагогика коллежининг «Мўндиён» жамоалари қўлга киритди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўллаган материаллар асосида тайёрланди.

Журналист маҳоратини оширишга қаратилди

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ахборот хизмати томонидан «Сайловчилар билан учрашувларни ёритишда журналист маҳорати» мавзусида Парламент журналистлар клубининг навбатдаги йиғилиши ўтказилди.

Йиғилишда депутатларнинг сайловчилар билан учрашувларида қўрилган масалалар, аҳолининг ижтимоий-иқтисодий ҳаётини янада яхшилаш ва қонунчиликни та-

комиллаштириш борасида депутатлик гуруҳларининг сайлов округларидаги фаолиятини ОАВда ёритиш ва мазкур жараёнларнинг хо-лислиги, ошқоралигини таъ-

Ўқув йили якуни муносабати билан Гулистон шаҳрида форум бўлиб ўтди.

10 минг нафардан зиёд педагог қатнашган ушбу тадбир устоз-мураббийларнинг дийдорлашув кечасига айланди. Форумда «Устоз-шогирд» аънаси ва ёш ўқитувчиларни қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилган ишлар қайд этилди. Шунингдек, илғор ва ташаббускор ўқитувчилар «Халқ таълими аълочиси» кўрак нishони билан тақдирланиб, уларга вилоят ҳокимининг фахрий ёрлиқлари топширилди, уларга «Турон» ва «Ботаника»

Педагоглар форуми

дам олиш сихатгоҳларига йўланма берилди. «Умид нихоллари-2012» спорт мусобақаларида фаол қатнашган ўқувчи-ёшларга Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси вилоят бўлими томонидан спорт анжомлари тақдим қилинди. Тақдирлаш маросимидан сўнг форум иштирокчилари учун концерт дастури намойиш этилди.

Бойжигит АБДУЛЛАЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Тасаввурларда тинчлик тасвири

Ойбиби Жуманиёзова Хива шаҳридаги 8-мактабга-ча таълим муассасаси тарбияланувчиси. У Ўзбекистон Бадий академиясида бўлиб ўтган «Ер курасида тинчлик» республика расмлар кўрик-танловининг «Энг ёш иштирокчиси» деб топилди. 5 ёшли қизалоқ оила, бочка ҳақидаги тасаввурлари акс этган ижодий ишлари билан барчанинг эътиборини тортиди.

Мазкур кўрик-танлов болаларнинг тасвирий санъатга қизиқишини янада ошириш, ёш иқтидорларни аниқлаш ва уларни рағбатлантириш мақсадида «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси, Ўзбе-

кистон Бадий академияси ва Халқ таълими вазирлиги билан ҳамкорликда ўтказиб келинади.

Танлов натижаларига кўра, 6 ёшгача бўлган болалар ўртасида 1-ўринга Фарзона Мажи-

дий (Самарқанд шаҳридаги 54-МТМ) лойиқ кўрилди. 7 ёшдан 11 ёшгача бўлган ёш расмозлар ўртасида 1-ўринни Юлдуз Нейматуллаева (Кармана туманидаги 27-мактаб) эгаллаган бўлса, 12 ёшдан 15 ёшгача бўлган ўқувчилар орасида Гурлан туманидаги 12-мактаб ўқувчиси Юлдуз Холметова ғолиб бўлди. Танловда, шунингдек, «Миллий мавзу акс этган асар», «Энг сара тасвирий иш учун», «Ижодни англашдаги интилиш учун» каби рағбатлантирувчи номинациялар бўйича ҳам ғолиблар аниқланди.

Сохиба МУЛЛАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

Ёш иқтидор эгалари

Юнусобод туманидаги 17-мактабда Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси методика маркази томонидан пойтахтимиздаги умумий ўрта таълим мактаблари 4-синф ўқувчилари ўртасида ўтказиб келинаётган «Ёш иқтидор эгалари» кўрик-танловининг ғолиб ва совриндорларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Кўрик-танловнинг финал босқичида 130 нафар бошланғич синф ўқувчиси ғолиблик учун курашди. Танлов давомида ўқувчиларнинг она тили, ўқиш, математика, тасвирий санъат фан-

ларидан эгаллаган билимлари ҳакамлар томонидан баҳолаб борилди.

Чиройли ёзув йўналишида Чилонзор туманидаги 184-мактаб ўқувчиси Дибра Дамиева, ўқиш фанидан Юнусобод туманидаги 258-мактаб ўқувчиси Махлиё Бекназарова, математика фанидан Юнусобод туманидаги 17-мактаб ўқувчиси Шаҳзод Ражабов биринчи ўринни қўлга киритди. Тасвирий санъат йўналишида эса Юнусобод туманидаги 97-мактаб ўқувчиси Меҳринур Рустамованинг «Мустаҳкам оила йили»га бағишлаб чизган ижод намуналари юқори баҳоланди. Ғолиблар Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармасининг диплом ва эсталик совғалари билан тақдирланди.

Ибодатхон НИЁЗОВА,
ЎЗМУ талабаси

«Баркамол авлод» битирувчилари

«Баркамол авлод» республика болалар бадий ижодиёти маркази ҳовлисида шод-хуррамлик ҳукмрон. Бу ерда марказнинг илк битирувчиларига сертификат топшириш тантанаси бўлиб ўтмоқда.

2011 йил 28 февралда Вазирлар Маҳкамасининг «Мактабдан ташқари таълим тизими янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилиниб, «Баркамол авлод» республика болалар бадий ижодиёт маркази фаолияти йўлга қўйилди. Бу эса ёш авлоднинг ижодий қобилиятини аниқлаш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, соғлом турмуш тарзини шакллантиришга йўналтирилган мактабдан ташқа-

ри таълим тизимининг такомиллашувига кўмак бўлди.

— Ҳар бир инсоннинг ўз

Дилшод КАРИМОВ,
«Ma'rifat» мухбири
В.ГРАНКИН олган сурат.

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Тошкент шаҳрида ўқувчилар «Пайванд конструкциялар ишлаб чиқариш», «Курилиш-пардозлаш ишлари», «Умумий овқатланишни ташкил этиш», «Маиший хизмат машина ва асбобларни таъмирлаш», «Тикувчилик ишлаб чиқариш», «Автотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш» йўналишида беллашган бўлса, Бухоро вилоятида эса қишлоқ хўжалиги соҳасидаги тўрт мутахассислик бўйича таълим олган битирувчилар ўз билимларини яна бир бор синовдан ўтказишди.

Билим ва малакасини ишга солишди

Тошкент қурилиш ва коммунал касб-хунар коллежиди «Пайванд конструкциялар иш-

ланган вазифаларни бирин-кетин бажарди. Собирнинг хати-харақатларини кузатиб борган ҳакамлар ҳайъати энг юқори балл билан уни йўналишдаги билим деб эълон қилди.

— Ушбу касбни пухта ўзлаштиришимизда коллежимиздаги ўқув амалиёти, қолаверса, ишлаб чиқариш амалиёти бизга катта ёрдам берди, — дейди Собир. — Бу ғалаба нафақат менинг, балки мазкур йўналишдаги педагог ва усталаримизнинг уч йиллик меҳнати самарасидир. Ҳозирги кунда Жиззах туманидаги сувдан фойдаланувчилар уюшмаси билан уч томонлама шартнома тузганман. Келгусида ўша ерда ишлашни мўлжаллаяман.

«Курилиш-пардозлаш ишлари» йўналиши иштирокчилари орасида Ҳамза тумани қури-

кинчи ўринни эгаллади. Жиззах тумани маиший хизмат ва иқтисодиёт касб-хунар коллежи ўқувчиси Бобур Қосимов, Навоий индустриал-иқтисодиёт касб-хунар коллежи ўқувчиси Маъруфжон Файзуллаев ва Жомбой маиший хизмат касб-хунар коллежи ўқувчиси Ҳасан Мисратов ғолиблик шохсупасининг учинчи погонасидан жой олди.

— Касб-хунар инсоннинг зийнатидир, — дейди Бобур Қосимов. — Шунинг учун ҳам танлаган йўналишим бўйича малакали мутахассис бўлишга ҳаракат қилаяпман. Бугун ғолиблар сафидан жой эгаллашим ўзимга бўлган ишонч ва масъулиятни янада оширди. Касбим сирларини мукамал ўргатган устозларимдан миннатдорман. Айниқса, бунда касбий таълим фани бўйи-

қишлоқ хўжалиги институти доценти Иброҳим Эргашев биринчи тур якунлари бўйича сўзларкан. — Шунингдек, Фарғона, Самарқанд, Хоразм вилояти ўқувчилари ҳам агрономия соҳасида яхшигина назарий билимга эга эканини тест синовларининг натижаларига қараб билиб олдик. Сирдарё, Андижон, Сурхондарё, Навоий, Қашқадарёдан келган иштирокчиларнинг касбий фанлардан эгаллаган билимлари эса тенгдошларига нисбатан пастлиги маълум бўлди.

Танловнинг иккинчи босқичи касб-хунар масканларининг устахоналарида олиб борилди. «Қишлоқ хўжалиги машина ва жиҳозларини ишла-тиш ҳамда уларга техник хизмат кўрсатиш» номинацияси бўйича беллашган битирувчи-

Tanlov

да кўпроқ ишлашим кераклигини тушундим, — дейди Самарқанд қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси Алишер Хушназаров. — Ветеринария соҳасига болаликдан қизиқаман. Коллежга ўқишга киргач, бу қизиқиш янада ортди. Танлаган касбим масъулиятини ҳозирданоқ хис қилиб турибман. Келгусида Самарқанддаги қишлоқ хўжалиги институтида шу соҳа бўйича ўқишни давом эттириш ниятим бор.

Шундай қилиб, икки тур натижаларига кўра, «Қишлоқ хўжалиги машина ва жиҳозларини ишлаш ҳамда уларга техник хизмат кўрсатиш» номинациясида Тошкент вилояти Қибрай туманидаги қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи ўқувчиси Абдор Қорабоев 1-ўринни эгаллади. Ветеринария номинациясида эса Бухоро ирригация ва мелiorация касб-хунар коллежи ўқувчиси Лазизбек Аминов 1-ўринга муносиб топилди.

«Чорвачилик фермер хўжалигини ташкил қилиш ва юритиш» номинацияси ғолиблигини Каттакўрғон туманидаги Қадан қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи битирувчиси Нодирбек Элмуродов қўлга киритди. Нихоят, «Агрономия ва ўсимликшунослик фермер хўжалигини ташкил қилиш» номинациясида Бухоро ирригация ва мелiorация касб-хунар коллежининг энг иқтидорли ўқувчиларидан бири Фаррух Аҳмедов 1-ўрин эгасига айланди.

Шунингдек, Олмасор енгил саноат касб-хунар коллежиди «Тикувчилик ишлаб чиқариш» йўналишида, Тошкент автомобиль йўллар касб-хунар коллежиди «Автотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш» ҳамда Тошкент меҳмонхона хўжалиги касб-хунар коллежиди «Умумий овқатланишни ташкил этиш» йўналишидаги синовларда ҳам ғолиблар аниқланди. Улар махсус диплом ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Айтиш мумкинки, танлов касбий таълим ўқитувчилари ва усталарининг кўп йиллик меҳнати самарасини намоён этди. Шунингдек, ўқувчиларнинг касбий кўникма ва билимлари ошиши, малакаси чарқлашиши, маҳорати тобла-нишига хизмат қилди. Буни танловнинг ҳар бир иштирокчиси эътироф этди. Қолаверса, касб-хунар таълими муассасалари жамоалари, ўқитувчи-мураббийлар ўқувчиларининг иштирокидан керакли хулосалар чиқарди: олдинги хатоларни тузатиш ва тақдор-ламаслик лозимлиги, кейинги фаолиятда эътибор қарати-лиши зарур жиҳатлари билиб олишди. Мўҳими, бўла-жак мутахассисларни меҳнат бозори талабларига жавоб бера-диган рақобатдош кадр қилиб тайёрлашдаги долзарб вазифаларни яна бир бор эсга олишди.

Абдор УМАРКУЛОВ,
Сора ТОШЕВА,
Саноаб ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбирлари
Владимир ГРАНКИН
олган суратлар.

КАСБИЙ МАҲОРАТ КЎРИГИ

лаб чиқариш» ва «Курилиш-пардозлаш ишлари» йўналишлари бўйича танлов юқори савияда ташкил этилди. Очиқлиш маросимида бўлажак мутахассисларга танлов шартлари ҳамда техника хавфсизлиги борасида аниқ кўрсатма ва тавсиялар берилгач, иштирокчилар тест имтиҳонларини топширишди.

Ўқувчилар тест ечаётган пайтда устоз-мураббийлар ўз фаолиятидаги тажрибалар, шунингдек, юртимизда ёшларга касб-хунар ўргатишда яратилаётган шарт-шароитлар хусусидаги фикр-мулоҳазаларини ўртоқлашди. Сухбат жараёнида Президентимизнинг яқинда эълон қилинган «Малакали педагог кадрлар тайёрлаш ҳамда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларини шундай кадрлар билан таъминлаш тизимини янада такомиллаштиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори педагогларда кучли рағбат уйғотгани таъкидланди.

Тўшдан кейин танловнинг амалий қисми бошланди. Топшириқлар қўрға ташлаш йўли билан аниқланди. Ҳакамлар ҳайъати иштирокчиларни кийиниши ва санитария-гигиена талабларига, техника хавфсизлигига риоя қилиши, чизмалар ва технологик харитадан фойдаланиши, технологик тартибга амал қилиши, ишининг сифати каби мезонларда баҳолади.

«Пайванд конструкциялар ишлаб чиқариш» йўналиши иштирокчиси, Жиззах тумани маиший хизмат ва иқтисодиёт касб-хунар коллежи битирувчиси Собир Сувонов амалий топшириқни бажаришга киришаркан, энг аввало, технологик харитани яхшилаб ўрганди. Бир томонини электр, иккинчи томонини эса газ ёрдамида пайвандлаш орқали уч бўлакли труба конструкцияларини тирасили шаклга келтириш зарур эди. Шундан сўнг у қисмларни шошмасдан танлаб олиб, топшириқда белги-

лиш касб-хунар коллежи ўқувчиси Миразим Толипов ўз йўналиши бўйича бошқа иштирокчилардан ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан яққол устунлигини намоён қилди.

Устозларимдан миннатдорман

Қурик-танловнинг «Маиший хизмат, машина ва асбобларни таъмирлаш» йўналиши бўйича имтиҳонлар Чилонзор радиотехника ва автоматика касб-хунар коллежиди бўлиб ўтди.

— Сўнгги босқичда иштирок этиш имкониятини қўлга киритган ўқувчилар аввал 40та саволдан иборат тест ечишди, — деди ҳакамлар ҳайъати аъзоси Алишер Каримов. — Иккинчи турда эса маиший хизмат соҳасига тааллуқли техниканинг деталларини белгиланган муддатда қайта йиғиш топшириғи берилди. Умуман олганда, иштирокчилар назарий билимлари билан бирга, маиший хизмат соҳасидаги амалий кўникмаларини ҳам имтиҳондан ўтказишди.

— Бугунги танловда ўқувчим Азимжон Машарипов ҳам иштирок этмоқда, — дейди Ўзбекистон тумани маиший хизмат касб-хунар коллежи ўқитувчиси Заҳириддин Кўзиев. — Унинг машина ва асбобларни таъмирлаш бўйича кўникмалари етарли. Бойси, иқтидорли ўқувчи назарий билимларни пухта эгаллаш билан бирга, амалий кўникмаларни ҳам яхши ўзлаштирган. Айтиш мумкинки, қурик-танлов ёшларнинг ўз устида кўпроқ ишлашига, изланишига туртки бўлмоқда.

Танлов якунларига кўра, Чилонзор радиотехника ва автоматика касб-хунар коллежи ўқувчиси Абдулла Тошқўжаев биринчи, Бухоро тумани маиший хизмат ва сервис касб-хунар коллежи ўқувчиси Азамат Жўраев ва Поп маиший хизмат касб-хунар коллежи ўқувчиси Сардор Озодбоев ик-

ча ўқитувчим Абдулоқ Намировнинг ҳиссаси катта.

Назария ва амалиёт ўйғунлиги

Танловнинг Бухоро вилоятида бўлиб ўтган қисми Вобкент қишлоқ хўжалиги ҳамда Бухоро ирригация ва мелiorация касб-хунар коллежиди ташкил этилди. Кириш қисмида вилот ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғи ўринбосари Ҳамид Қобилов сўзга чиқиб, йиғилганларга яна бир бор танлов шартлари ҳамда мақсади ҳақиди гапирди. Шундан сўнг иштирокчилар коллежлардаги ўқув-ишлаб чиқариш устахоналарининг моддий-техник базаси билан яқиндан танишишди. Уларга амалий машғулотларни бажаришда техника хавфсизлиги қоидаларига қатъий амал қилиш кераклиги борасида мутахассислар томонидан аниқ кўрсатма ва тавсиялар берилди.

— Бухоро шаҳридаги ирригация ва мелiorация касб-хунар коллежи битирувчиси Фаррух Аҳмедов 96 балл жамғариб, танлаган мутахассислиги борасида етарлича назарий маълумотга эга эканлигини намоён этди, — дейди ҳакамлар ҳайъати аъзоларидан бири, Самарқанд

лар тракторларни бошқариш, уларга техник хизмат кўрсатишнинг асосий қонун-қоидалари борасида уч йил давомида ўрганганларини амалда кўрсатдилар. Тошкент вилояти Қибрай туманидаги қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи битирувчиси Абдор Қорабоев 2-тур бўйича 98 балл жамғариб, мутахассислар эътирофига сазовор бўлди.

Ўқишни институтда давом эттирмоқчиман

«Агрономия ва ўсимликшунослик фермер хўжалигини ташкил қилиш» йўналишидаги битирувчилар эса мевали дарахтларга искана пайванд қилишни кўрсатиб беришди. Мутахассислар иштирокчиларни пайванд учун керакли асбоб-ускуналарни тўғри танла олиши, белгиланган вақтга қадар вазифани хатосиз амалга ошириши ҳамда қилган ишини аниқ изоҳлаб беришига қараб баҳолаб боришди. Ветеринария номинациясида қатнашган 12 нафар иштирокчи белгиланган вақт давомида қўёнлар устида кенг қўламдаги операция ишларини бажаришди.

— Тўғриси, касб маҳорати танловнинг республика босқичида қатнашган тенгдошларимни қўриб, ҳали ўз устим-

МТМда ДИДАКТИК САБОҚ

болалар тафаккурини ўстиришда муҳим аҳамият касб этмоқда

Ёш авлодни юксак интеллектуал салоҳиятли кадрлар этиб тарбиялаш мақсадида республикамиздаги умумтаълим мактаблари қатори мактабгача таълим муассасалари ҳам замонавий моддий-техник жиҳозлар билан таъминланмоқда. Жумладан, Халқ таълими вазирлиги томонидан МТМларга дидактик материаллар, мультимедиа дастурларини намойиш қилиш учун DVD аппаратлари (6000 та) етказиб бериш мўлжалланган. Болаларда моторика ҳамда фикрлашни ривожлантирадиган, ақлий қобилиятни ўстирадиган мантикий ўйин воситалари муассасаларга босқичма-босқич тақдим этилмоқда. Эътиборлиси, улар шунчаки машғулот деталли бўлибгина қолмай, кичкинтойлар учун янги маълумот манбаи ёхуд илк таассурот уйғотувчи воситага айланиши кўзда тутилган.

Хўш, машғулотлар жараёнида дидактик материаллардан қандай фойдаланилмоқда? МТМларда болаларни руҳан ва жисмонан баркамол этиб тарбиялашда асосан қайси жиҳатларга эътибор қаратилмоқда?

— Ўтган йил мобайнида туманимиздаги барча мактабгача таълим муассасаларига илк ёшдаги тарбияланувчилар учун 13 турдаги ўйинчоқлар тарқатилди, — деди Ҳамза тумани ХТМФМТТЭбининг мактабгача таълим бўлими методисти Дилдора Мухторо-

нинг хатти-ҳаракати эртак тузишга қиришганини билдиради. Мутахассислар фикрича, бу каби дидактик материаллар ёрдамидаги «Нима ортиқча?», «Кимнинг уйи ўзгарди?», «Шеригини топ» мантикий ўйинлари болаларнинг қўл моторикасини ривожлантириб, мустақил фикрлашига кўмак беради.

— Ушбу материаллар билан ишлаш кичкинтойларнинг нарсаси-буюми ўлчами, шакли, ранги ҳақидаги билимларини мустаҳкамлайди, — деди тарбиячи На-сиба Қамбарова. — Жумладан, машғу-

ва. — Жорий йилда давлат бюджетидан таъмирлаш ишларига 800 миллион сўм маблағ ажратилгани эса келажакимиз эгаларига кўрсатилган ғамхўрликнинг яна бир ёрқин ифодасидир. Бу, ўз навбатида, биз тарбиячи ва мураббийлар зиммасига улкан масъулият юклайди. Тарбиячи болажонлар қўлига бирор детални тутқазар экан, ундан фақат овуноқ сифатида фойдаланмай, балки нутқий ва ижодий саводхонлиги ошишида асосий омилига айлантириши керак.

Ўйинчоқ — машғулот деталли

...Кичкинтойларнинг диққат-эътиборини жамлаш мақсадида «Шаклини топ» ўйини эълон қилинди. Тўрт ёшли болажонлар учбурчак, тўртбурчак, айлана каби шаклларга монанд ҳолатдаги бирор мебел ёки буюмни топиши лозим эди. Ўйинда суратли белги ёхуд махсус айлана стол устидаги фигуралардан ҳам фойдаланилса, дидактик материаллару ўйинчоқлар билан банд бўлмаган болаларнинг хотираси мустаҳкамланиб, қўни ва малакаси ошиб боради. Кундалик буюмлар ва жиҳозлар ёрдамидаги машғулотда тарбияланувчилар ҳозиржавобликка ўргатилади.

Тошкент шаҳридаги 425-мактабгача таълим муассасасида машғулот жараёнини кузатарканмиз, болакайлар чексизда ижодий ўйчанлигини кўрдик. Кимдир лево ва мозаика фигураларини умумий асосга бирлаштириб, қўшни ҳосил қилишга уринаётган бўлса, кимдир учаётган қўш, гул каби манзараларни шакллантиришга ҳаракат қиларди. Масалан, арча ва мушук ҳолатини ясамоқчи бўладиган Санжар-

лотларда болаларга беш-саккизта турли ўлчамдаги ҳалқақадан минорача (пирамида), «Геометрик мозаика» ёрдамида ўзига хос ясси шакллар (доира, учбурчак, квадрат) ясашни ўргатамиз. Бу билан уларнинг тасаввури бойиб, ижодий қобилияти шаклланади. Қолаверса, муассасамизда лабиринтлар тўплами, тебранувчи ўйинчоқлар, кптоқлар, кубиклар мажмуаси, тахтали қолипчалар, пирамида сингари комплекслардан ҳам унумли фойдаланамиз.

Богча ҳовлисидан чиқаётиб, ажойиб нишонага кўзимиз тушди. Митти олча дарахтининг эгилган новдалари ҳали ингичка бўлишига қарамай, мўл ҳосил берганлиги бизни ўзига жалб этди, гўё ушбу маскан бағрида улғаяётган навнихоллардек...

«Том-томчивой»дан фойдаланамиз

Мактабгача ёшдаги болалар таълим тарбияси, аввало, саломатлик меъёрлари ва гигиенини ўргатишдан бошланади. Болаларни мактаб таълимини ўзлаштиришга руҳий ва жисмоний тайёрлаш (тезкорлик, чидамлик, эгчиллик), ифода воситалари (имо-ишора, юз ҳолати, оҳанг, ҳаракат)ни, ҳиссий қобилиятни ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Бу борада 272-максус мактабгача таълим муассасасида «Саломатлигинг — тоза кўлларингда!» лойиҳаси асосида ишлаб чиқилган «Том-томчивой!» дастури ижодий натижа бермоқда. Мазкур методик қўлланма муаллифларидан бўлган тарбиячи-педагог Наила Медведова дефектолог ва психологлар билан ҳамкорликда руҳий ривожланиши суст болаларнинг идрокини ўстириш, яхши эшитиши ва сезиши учун астойдил ҳаракат қилмоқ-

Jarayon

да. Бунинг учун у тарқатма материаллардан фойдаланиб, сенсор машғулотлар ҳамда коррекцион ўйинлар ўтказишга одатланган. Тарбиячининг айтишича, «Том-томчивой!» дастурида белгиланган йўналишда слайдлар, фотосуратлар ва ўйинчоқлар орқали «Менинг oilam», «Беш бармоқ», «Мулойим сўзла», «Нима йўқолди?» каби машқлар орқали болаларнинг маънавий олами шакллантирилади.

— Ўтган йили муассасамизга давлат бюджетидан 8 миллион сўмлик техник жиҳозлар ва дидактик ўйинчоқлар ажратилди, — деди МТМ раҳбари Елена Грошева. — Бу ғамхўрликка жавобан МТМда соғлом муҳит яратганмиз. Болаларнинг талаффуз меъёрлари, нутқи ва таянч-ҳаракат тизимини яхшилаш учун ҳар бири билан алоҳида шуғулланамиз. Шунингдек, уларнинг тасаввурида маданий, тиббий ва дунёвий билимларни шакллантиришга интиламиз. Агар машғулотлар педагогик мохирлик билан ўтилса, кичкинтойлар стол атрофидаги мулоқот ва ҳатто овқатланиш жараёнида ҳам зарур кўникмаларни сингдириб боришади. Бу ишларимиз самараси ўларок, кўпчилик фарзандларимиз оммавий умумтаълим мактабларида таҳсил олаёпти.

Зийрак кичкинтойлар олами

Ҳамза туманидаги 143-мактабгача таълим муассасасида эртақлар оламига саёҳат қилгандек бўласиз. Ранг-баранг тасвирлар ва тебранувчи ўйинчоқлар ўрнатилган сайроғлар богча ҳовлисига кўрк бағишлаган. Машғулот хонасида эса болажонлар расм чизиш, шеър ёдлаш, ҳаракатли ва образли ўйинлар билан машғул. Тарбиячи Элмира Дадамұхаммедова тарбияланувчилар билан мантикий кубикларни шаклга солиш машқини олиб бормоқда. Лабиринт ва резинали ўйинчоқлар тўплами, кптоқ, тахтали қолипчалардан иборат мажмуалар кичкинтойлар ихтиёрида.

Тарбиячи Нафиса Матқосимова эса «Кимнинг овози?», «Учади, учмайди?» ўйинини дидактик воситалар ёрдамида миллий урф-одат ва удумларимиз билан уйғунлаштирди. Унинг дарбозлик ва мерганликка оид маълумотлари кичкинтойлар қизиқишини янада оширди. Сўнг образли ўйинчоқлар асосида «Зумрад ва Қиммат» эртаги эсга олинб, меҳмондўстлик, меҳру оқибат, садоқат туйғуларига ҳам тўхталиб ўтилди. Айтиш жоизки, машғулотларда назарий билимлар амалиётда мустаҳкамланганига гувоҳ бўлдик.

— Гоҳида шаффа осиглиқ рангли детални ҳам кўргазмали материалга айлантирамай, — деди тарбиячи. — Чунки бола фақат ўйинчоқни ушлаб, кўғирчоққа алла айтиш билан машғул бўлмай, атрофдаги барча нарсаси-буюмлар ва воқеа-ҳодисаларга муносабат билдира олиши керак. «Ким зийрак-роқ», «Тескари санок», «Кун қисмлари», «Рангли доиралар», «Поезд тузинг» сингари сюжетли ўйинлар ёрдамида улар топқир, эгчил ва чаққон бўлиб улғайишади.

Дарҳақиқат, ёшлик чоғида олинган илмни тошга ўйилган нақшга қиёслаймиз. Бугун бахтли болалик дамларини хушманзара табиат қўйнида, ҳар томонлама қулайликларга эга таълим муассасаларида ўтказаятган фарзандларимиз зарур кўникма ва билимларни ўзлаштираётган қувонарлидир. Зеро, эртаимиз ўмиди бўлган болажонларнинг бекаму кўст вояга етиб, камол топиши асосий мақсадимиз.

Шоира БОЙМУРОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Тарбиячи кеча ва бугунни уйғун ҳолда машғулоти ўтишни мақсад қилар экан, аввало, бола имкониятларини ҳисобга олади, унга маълумотларни ўйин, беллашув орқали қизиқарли қилиб етказишга интилади. Бу эса, кичкинтойларнинг тафаккурини ўстириш билан бирга, улар қалбида аждодларимизга ҳурмат туйғуларини шакллантиради.

«Улуғлардан ўрганмоқ — оқиллик». Юнусовод туманидаги 486-МТМда шу мавзуда бўлиб ўтган машғулотнинг икки жиҳати эътиборимизни тортди: биринчиси, тарбиячи болаларга ҳам тарихни, ҳам бугунги кунни ўргатишни мақсад қилганлиги бўлса, иккинчиси эса, жараёнда бир неча машғулоти муҳассам этилганлигидир.

Машғулотда Алишер Навоий ва Хусайн Бойқаро иштирок этадиган саҳна кўриниши орқали ўтмиш тасвирланган бўлса, савол-жавобларда бугуннинг зийрак ва билимли болалари қиёфаси ўз ифодасини топди. Савол-жавоб мобайнида экран орқали юртимизнинг диққатга сазовор жойлари, тарихий обидалар ва кейинги йилларда барпо этилган муҳташам бинолар ҳақида ишланган слайд намойиш этиб турилди.

Жажи болажонларнинг Алишер Навоий, Камолиддин Бехзод, Жалолиддин Мангуберди каби улук аждодларимиз образларини юксак ҳурмат

КЕЧА ВА БУГУН УЙҒУНЛАШГАН МАШҒУЛОТ

ва эҳтиром билан ижро этаётганлиги алоҳида таҳсинга лойиқ эди. Келинг, ундан қисқа парчани келтириб ўтайлик:

«Алишер Навоий: —

Бошни фидо айла ато қошига,
Жисми қил садқа ано бошига...
Тун-кунунга айлагани нур фаш,
Бирисин ой англа, бирисин қуёш.

Хусайн Бойқаро: — Офарин! Сиз ота-онани ой ва қуёшга ўхшатибсиз, уларни ҳурмат қилишга ундабсиз.

Камолиддин Бехзод: (Алишер Навоийга таъзим қилиб, чизган расмларини унга тақдим этганча)

— Порлоқ ҳаёт сизга

бўлсин дедингиз,

Устоз, десак доим

лаббай дедингиз.

Ижод уругини сочиб кўнглига,

Бахтли кунни фақат сизлар

кўринг, дедингиз.

Алишер Навоий: — Боракалло!

Хусайн Бойқаро: — Офарин!

Шундан кейин Навоий шогирдлари мушоирани бошлаб юбордилар. Болалар томонидан ғазал, рубоий ва фардлар ифодали айтиб берилди.

Жажи қизалоқлар «Тановар» рақсини ижро этадилар.

Шундан сўнг мушоира яна давом этиб, шогирдлар томонидан бирин-кетин ҳикматлар айтилади:

Сарвар: — Бейфойда сўзини

қўп айтма,

Фойдали сўзини қўп

эшитувдан қайтма.

Нозимжон: — Ёмонлик қилган кишининг ўзи ҳам ёмонлик кўради.

Мадина: — Кишининг муҳим бурчларидан бири ота-онани ҳурмат қилишдир.

Биз эса, тарбиячи, услубчи-методистларнинг машғулоти ҳақидаги фикр-мулоҳазалари билан қизиқдик.

— Тарбиячи болалар билан доимий равишда ишлаб келганлигини машғулотиинг изчиллиги ва ундаги кетма-кетликни болалар дарров илғаб олаётганлиги кўрсатиб турибди, — дейди Юнусовод туманидаги 228-МТМ тарбиячиси Умида Саъдиева. — Айниқса, саҳна безаклари, педагогик технологиялардан унумли фойдаланилган. Демак, машғулотида ҳамма нарсаси тайёр. Шундай бўлса бола машғулоти хис этади, тасаввур қилиб тушуниб олади...

Соҳиба МУЛЛАЕВА

Мамлакатимизда аҳоли саломатлигини муҳофаза қилишга доир комплекс чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Натижада, тарихан қисқа давр ичида фуқароларимизнинг ўртача умри 67 ёшдан 73 ёшгача, аёлларнинг умри эса 75 ёшгача узайгани, оналар ва болалар ўлими кўрсаткичлари эса 3 бараварга камайгани қувонарли ҳолдир.

Аммо бугунги глобаллашув жараёнида фуқароларимизнинг саломатлигини янада мустаҳкамлаш, генофондни мукаммал соғломлаштириш ҳамда аҳолининг ўртача умрини янада узайтиришга эришиш баробарида ёшларни миллий қадриятларимиз ва анъаналаримизга, аждодларимиз мероси ва ўғитларига ҳурмат руҳида тарбиялаш жуда муҳим.

Кейинги йилларда бутун жаҳондаги илғор фикрли кишилар айрим одамларда ўз соғлиғига нисбатан бепарқилик ва боқимандалик каби ўта зарарли кайфият шаклланаётганидан ташвишга тушмоқда. Бу ҳолат болалар ва аёллар соғлиғига ҳам сезиларли даражада раҳна солади.

Дунёнинг баъзи мамлакатлари ўз аҳолиси орасида ичкиликбозлик, кашандалик ва гиёҳвандлик каби миллат генофондига, инсон зурриёдига ўта салбий таъсир этувчи касалликларнинг, зарарли одатларнинг кўпайиб бораётганидан ташвишга туша бошлади. Хар қадамда алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг ҳаттоки ёшларга

этилиши, шунингдек, йўл ҳаракати қоидаларининг қўпол равишда бузилиши, автоҳалокатларга спиртли ичимлик истеъмол қилиш сабаб бўлаётгани кўпчиликка аён. Бу оғунинг ёш организмга, айниқса, оналар ва бўлажак оналарга, ҳомилага ва эмизикли гўдак танасига салбий таъсиридан ҳамма бирдек воқиф бўлиши зарур.

Бугунги кунда тамаки маҳсулотларини мунтазам равишда истеъмол қилиш – кашандаликка ўлим ҳолатларини келтириб чиқарувчи асосий сабаблардан бири деб қаралади. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг расмий маълумотларига кўра, Ер шарининг 1,3 миллиард аҳолиси кашандаликка

стратегик ҳуқуқий ҳужжат деб баҳолаш лозим.

Мазкур қонун 25та моддадан иборат бўлиб, фуқароларнинг соғлиғини, аввало, йигирма ёшга тўлмаган шахсларнинг соғлиғини алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг зарарли таъсиридан ҳимоя қилишга, шунингдек, жамиятда соғлом турмуш тарзини шакллантириш ҳамда қарор топтиришнинг ташкилий ва ҳуқуқий шарт-шароитларини яратишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

18дан 20 ёшгача бўлган даврда шахснинг ўзини англаш жараёни давом этади, ҳаётини йўналишлари ва ижтимоий қизиқишлари белгиланади. 20 ёшгача барча зарарли омиллар, таъсирлар (жумладан, алкоголь ва тамаки) шахсда уйғун ривожланиш жараёнининг сезиларли даражада бузилишига сабаб бўлади. Бу даврда алкоголь ва тамаки маҳсулотларини татиб кўришга мойилликнинг кучайишига олиб келади. Оқибатда, нафақат шахснинг жисмоний ривожланиши заифлашади, балки бундан оилалар ва бутун жамият катта зарар кўради.

Қабул қилинган қонунда айнан ёш авлоднинг алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг зарарли таъсиридан асраб-авайлашга, улар ўртасида соғлом тур-

Huquqiy ta'lim

олий таълим муассасалари учун ўқув дастурларини ишлаб чиқиш, зарарли одатларга қарамликнинг олдини олиш, диагностикаси ҳамда уни даволаш соҳасида илмий тадқиқотлар ўтказилишини ташкил этиш каби муҳим нормалар ҳам белгиланган.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг алкоголь ва тамаки маҳсулотлари тарқатилиши ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш, аҳоли ўртасида, аввало, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб-ташвиқ қилишга қаратилган профилактика тадбирлари амалга оширилишини таъминлаш вазифаси устувор аҳамиятга эгадир.

Қонунда алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг йигирма ёшга тўлмаган шахсларга, шунингдек, таълим, спорт муассасалари ва диний муассасалардан 500 метрдан кам радиусда жойлашган савдо объектларида реализация қилиниши тақиқланган. Ушбу қоида давлатимизнинг фуқаролар соғлиғини сақлашга оид сиёсати, аҳоли онига соғлом турмуш тарзи тамойилларини чуқур сингдириш, фуқаролар репродуктив саломатлигини муҳофаза қилиш, ҳам жисмонан, ҳам руҳий жиҳатдан баркамол авлодни вояга етказиш борасида олиб борилаётган сай-ҳаракатларга ҳамоҳанглиги билан аҳамиятлидир.

19-моддага биноан иш жойларида, кўчалар, стадионлар, хиёбонлар, истироҳат боғларида, жамоат транспортининг барча турларида ва бошқа жамоат жойларида алкоголь маҳсулотини истеъмол қилишга йўл қўйилмайди. Мазкур қоида спиртли ичимликларни қуйиб реализация қилиш рухсат этилган савдо ва умумий овқатланиш объектларига, шунингдек, тўйлар, юбилейлар ва бошқа тантаналар ҳамда маросимлар ўтказиладиган жойларга татбиқ этилмайди.

Янгидан-янги дори-дармонлар қанчалик кўпаймасин, тиббий муассасалар сони ва сифати, шифокорлар савияси ва тиббий техника сифати қанчалик яхшиланмасин, агар фуқаролар ўз саломатлиги ҳақида қайғурмаса, қўтилган натижага эришиб бўлмаслиги айни ҳақиқатдир. Шу маънода «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилиши ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш тўғрисида»ги қонун халқимиз ондаги соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ўз соғлиғига эътиборни кучайтириш, пировардида, миллат генофондини сақлашга хизмат қилиши билан муҳим аҳамият касб этади.

Зухра БОТИРОВА,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси раисининг ўринбосари,
Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси фракцияси аъзоси, тиббиёт фанлари доктори, профессор

ЯНГИ ҚОНУН

келажак авлод саломатлиги учун хизмат қилади

ҳам бемалол, чеклов ва назоратсиз сотилиши аянчли оқибатларга олиб келиши мумкин.

Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълумотларига кўра, дунё бўйича хар йили оғир жиноят тури — одам ўлдирish ҳолатларининг тўртдан бири — спиртли ичимликлар истеъмол қилиниши билан боғлиқ экан. Шунингдек, мастлик ҳолатида рўй берадиган шикастланишлар оқибатида хар йили Ер юзида 2,5 млн киши ҳаётдан кўз юммоқда. Шундан 15—29 ёшлар сони ўрта ҳисобда 320 минг нафарни ташкил қилади (БМТ матбуот маркази маълумотларидан). Ушбу халқроқ ташкилот томонидан спиртли ичимликлар озиқ-овқат маҳсулотли эмас, балки психотроп моддалар қаторига киритилган бўлиб, инсон хромосомалари(пушти)га салбий, яъни мутаген таъсири оқибатида ҳомиланинг турли нуқсонлар билан шаклланиши ҳамда оғир даражали туғма ногирон болаларнинг туғилиши фанда аллақачон исботланган. Тиббиёт илмининг султони, буюк аждодимиз Абу Али ибн Сино шаробни захарнинг бир тури, деб бежиз таърифламаган.

Юртимизда ҳам айрим фуқаролар томонидан оғир жиноятларнинг содир

дучор бўлган. Дунёда катта ёшлар ўлимининг 12 фоизи тамаки маҳсулотларининг оғир оқибатлари туфайли рўй бермоқда, хар йили 5,4 млн. одам айна шу сабабли оламдан кўз юммоқда.

Тамаки тутуни таркибида 7 мингдан ортиқ компонент бўлиб, аксарияти фармакологик жиҳатдан жуда фаол, захарли, мутаген ва канцероген моддалар эканлиги аниқланган. Афсусларлиси, аксарият ишхоналар ва бошқа жамоат жойларида чекмайдиган одамлар ҳам "пассив чекувчилар" сифига кўшилиди. Тамаки тутунидаги захарли моддаларнинг айнан "пассив чекувчилар" организмга салбий таъсири кучлироқ эканлиги эса замонавий тиббиётда аллақачон исботланган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 27 январдаги «Баркамол авлод йили» Давлат дастури тўғрисида»ги қарорига мувофиқ ишлаб чиқилган ва қабул қилиниб, жорий йилнинг апрелидан қучга кирган «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилиши ҳамда истеъмол қилиниши чеклаш тўғрисида»ги қонунни улкан ижтимоий аҳамиятга молик, қисқача айтганда, миллий генофондни асраб-авайлашга хизмат қиладиган муҳим

муш тарзини тарғиб қилишга қаратилган профилактика чора-тадбирларини рўйбга чиқаришга устуворлик берилган, десак тўғри бўлади.

Қонуннинг 5-моддасида давлат Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган ёки мамлакатимиз ҳудудига олиб кириладиган алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг инсон ҳаёти ва соғлиғи учун хавфсизлигини баҳолаш тартиб-қоидалари белгиланишини ва уларга риоя этилишини кафолатлашти хусусидаги нормалар белгиланган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги алкоголь ва тамаки маҳсулотлари тарқатилиши ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш соҳасидаги ягона давлат сиёсатини, аввало, соғлом турмуш тарзи тарғиботини назарда тутган ҳолда амалга оширишда иштирок этиб, алкоголь ва тамаки маҳсулотларини истеъмол қилишнинг зарари тўғрисидаги билимларни аҳоли, аввало, ёшлар ўртасида тарғиб ва ташвиқ этишга масъулдир. Алкоголь ва тамаки истеъмол қилишнинг салбий таъсири ҳамда профилактикаси масалалари бўйича умумий ўрта, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари, шунингдек,

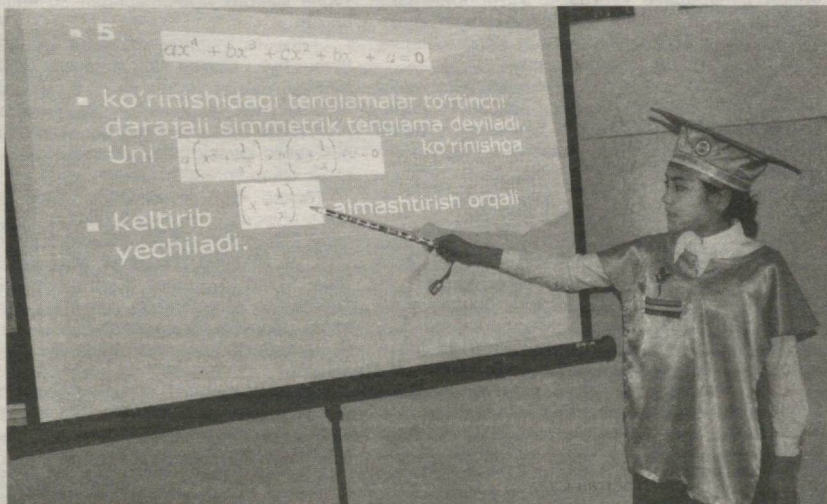
ЁШ ТАДҚИҚОТЧИЛАР ИЗЛАНИШДА

Пойтахтимиздаги 219-мактабда мустақил фикрлайдиган ёшларни тарбиялаш, уларнинг фан асосларини мукаммал эгаллашларига замин яратиш мақсадида ташкил этилган «Ёш тадқиқотчилар мактаби»нинг навбатдаги амалий семинари бўлиб ўтди.

Унда мактабнинг 8-, 9-синф ўқувчилари томонидан митти тадқиқотлар ҳимоя қилинди. Хусусан, ўқувчиларнинг «Ўзбекистон мустақиллигига эришиш оstonасида» асари — ўқувчи нигоҳида», «Квадрат тенгламага келтириб ечиладиган тенгламалар», «Физика фанининг ҳаётга татбиғи» каби мавзулардаги чиқишлари йиғилганларнинг қизиқишига сабаб бўлди.

— Ўқувчиларнинг билим олишга қизиқишларини оширишда «Ёш тадқиқотчилар мактаби»нинг аҳамияти катта бўлмоқда, — дейди таълим муассасаси директори Н.Мирзаева. — Ушбу тадбир баҳонасида ёшларни кўпроқ ўқиб-ўрганишга, китоб мутолаа қилишга жалб этиб бормоқдамиз.

Наргиза ШИРИНОВА
Б.РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

Болам иситмалапти, нима қилсам экан?

Эрталаб ишга кетаётганимда яқинда кўчиб келган қўшним эшиқ очиб менга юзланди ва шошиб:

— Опа, болам кечаси билан иситмалаб чикди, нима қилсам экан? — деди ёшгина келин.

— Поликлиникадан шифокор чақиринг, — дедим миямга келган биринчи фикрдан қайтмай.

— Келишармикан? — деди йиманиб.

Қўшним ёш она бўлгани боис боланинг саломатлиги хусусида унчалик билимга эга эмаслиги ва қай тартибда шифокорларга мурожаат қилишни билмаслигини тушундим. Ваҳоланки, юртимизда бола саломатлигини муҳофиза қилиш борасида оилавий поликлиникаларнинг ўрни бекиёс. Чақалоқ туғилгандан сўнг тегишли поликлиникаларда рўйхатга олинади ва унинг соғлиги доимий назорат қилиб борилади. Бола поликлиникада туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома асосида рўйхатга олинади. Шифокор тезда ўша хонадонга бориб, боланинг умумий аҳолидан хабардор бўлади. Поликлиникалар икки — уюшган ва уюшмаган йўналишда аҳолига тиббий хизмат кўрсатади. Уюшган йўналишга асосан мактаб ўқувчилари жалб қилиниб, улар бир йилда бир мартаба чуқур тиббий кўриқдан ўтказилади. Уюшмаган йўналишдаги аҳолига, асосан, ногирон шахслар, боқувчисиз қолган қариялар ҳамда уйда тарбияланаётган болалар киритилган бўлиб, улар поликлиника шифокори ва ҳамширасининг доимий назоратида туради.

Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармаси Чилонзор туман тиббиёт бирлашмасига қарашли 35-оилавий поликлиника шифокорлари ўз ҳудудда истиқомат қилувчи аҳолига намунали тиббий хизмат кўрсатиб келмоқда.

— Агарда боланинг ҳарорати кўтарилса, шифокорлар ўша уйга бориб, текшириб ташхис қўяди. Нафақат ҳарорат, балки ич кетиши, рангидаги сарғайишлар ёки соғлиғида жиддий ўзгаришларни сезсак, беморни дарҳол рўйхатга оламиз ва тегишли чораларни кўрамиз. Бунинг учун, аввало, оналар ҳушёр бўлиши, участка шифокорини вақтида телефон орқали огоҳлантириши лозим. Шунда тезда бориб, тегишли даво чораларини қўллаймиз, — дейди 35-оилавий поликлиниканинг педиатрия бўлими бошлиғи Лобар Одилова. — Биринчи тиббий ёрдамга муҳтож гўдакка шифокор маълум муддатгача бириктирилади. 2011 йили ҳудудимизда 28 нафар чақалоқ дунёга келган бўлса, шу йилнинг дастлабки беш ойида 13 нафар чақалоқ туғилди. Шифокорлар ҳам худди оналари каби «янгидея»ларнинг атрофида парвона. Бола терисининг силлиқлиниб, ташқи муҳитга мослашиб бориши, жажжигина вужудда турли ўзгаришлар кузатилиши унинг соғлом ўсаятигандан далолат. Оналарга

болани кўрак сути билан озиқлантиришнинг аҳамияти катталиги тушунтирилади.

Янги оилаларга керакли кўрсатмалар

Янги кўчиб келган оилалар поликлиникага қай тартибда бириктирилади? Бу хусусда шифокор Дилбар Меҳмононова шундай дейди:

— Табиийки, ҳар бир маҳаллада янги оилалар вужудга келади, фарзандлар туғилади. Агар эр-хотин соғлом бўлса, болаларнинг ҳам зуваласи пишиқ бўлади. Янги оилалар шифохонамизга маҳалла фаоллари ва уй бошқарувчилари ёрдамида жалб этилади. Масалан, Чилонзор

болалар учун тиббий анкета очилиб, эмлаш жадвалига киритилади.

Оилавий поликлиникага, шунингдек, 4та умумтаълим мактаби, 4та касб-хунар коллежи ва 12та мактабгача таълим муассасаси бириктирилган бўлиб, ўқувчи ва тарбияланувчилар соғлиғи доимий назоратда. Алоҳида касаллик тури бўйича рўйхатда турган болаларга мутахассис-шифокор белгиланган. Таянч аъзолари касалланган болалар йилига икки мартаба кўриқдан ўтказилади. Махсус мактаб ва боғчаларга йўлланма беришда тиббий-экспертиза хулосаси бирламчи ҳужжат ҳисобланади.

АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИ

оилавий поликлиникаларнинг доимий назоратида

туманидаги Хирмонтепа маҳалласига жорий йил бошидан бери тўққизта оила кўчиб келди. Улар шифохонамиз мутахассислари томонидан текширувдан ўтказилиб, аниқланган касалликлари бўйича даволаш ишлари олиб боришмоқда. Туғиш ёшидаги аёллар гинеколог назоратида олинади. 14 ёшгача бўлган

Энг асосийси — оила аъзоларининг соғлиғи

Поликлиникага аҳоли қатнови яхши йўлга қўйилган, тиббий кўриқдан ўтиш учун барча шарт-шароитлар яратилган. Замонавий ультратовуш аппарати, рентген, кардиограмма ускуналарида ички аъзоларнинг умумий

дор аёлларнинг поликлиникага боришини ва тиббий кўриқдан ўз вақтида ўтишини таъминлаймиз. Поликлиникамиз ҳозир 16178та оилага тиббий хизмат кўрсатмоқда. Уларга 90 нафар шифокор хизмат кўрсатади.

Ҳар бир оиланинг соғлиғи билан яқиндан танишиш ва аҳоли тиббий саводхонлиги

ни ошириш мақсадида ҳар пайшанба кунини тиббий мавзуда суҳбатлар уюштирилади. Соғлиғида муаммоси бор кишилар поликлиникага жалб этилади ва «Д» гуруҳи бўйича рўйхатга олинади. Бир ой мобайнида даволаш чоралари кўрилади. Поликлиникага бириктирилган ўрта маҳалла аҳолисига зарурий тиббий ёрдам кўрсатишда маҳалла фаоллари билан ҳам мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатилган.

Соғлом она — соғлом фарзанд демак

Поликлиника гинекологлари туғиш ёшидаги аёлларни алоҳида назоратга олган бўлиб, соғлом фарзандни дунёга келтириш бўйича мунтазам равишда тушунтириш ишлари олиб боради. 18664 нафар туғиш ёшидаги аёллар мунтазам равишда назорат қилиб борилади. Ўсмир қизларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, бўлажак оналарнинг тўққиз ой мобайнида тиббий кузатувда бўлишини таъминлаш доимий эътиборда. Уларда камқонлик, бўқоқ ва қон босими каби касалликлар аниқланса, тезда зарур тиббий чоралар кўрилади. Бунда оилавий поликлиникаларнинг маҳаллалар билан ҳамкорлиги яхши натижа бермоқда.

— Поликлиника шифокорларининг маҳалламиз билан мунтазам ҳамкорлигидан мамнунмиз, — дейди Хирмонтепа маҳалла фуқаролар йиғинининг диний-маърифий, маънавий-ахлоқий, тарбиявий ишлар бўйича маслаҳатчиси Мухаррам Пулатова. — Шифокорлар билан йил бошида қонун ва қарорлар ижроси юзасидан режа ишлаб чиқарилган ва йил якунига қадар ўсмир қизлар, ёш оналар, қариялар билан алоҳида гуруҳларга бўлинка ҳолда суҳбатлар уюштирамиз. Яқинда маҳалламиз аёллари иштирокида «Эрта турмуш қуришнинг салбий оқибатлари» ҳамда «Яқин қариндошлар ўртасида никоҳнинг олдини олиш» каби мавзуларда суҳбат ташкил этдик.

... Ишдан қайтар эканман, қўшнимнинг эрталабки аҳволи ёдимга тушди ва ундан хабар олиш мақсадида эшигини қоқдим. Она мамнун ҳолда мени қарши олди. Поликлиникага хабар қилгани заҳоти участка шифокори келиб, болага ташхис қўйгани ва керакли йўл-йўриқлар берганини шодланиб гапириб кетди. Кўриниб турибдики, шифокор маслаҳати она учун муҳим. Унинг кўрсатмаси билан бола соғлиғидаги муаммага барҳам берилади. Оналарда ўз фарзанди саломатлиги учун масъулият туғусининг қучайгани аҳолида тиббий маданият оқсалаётганини ҳам кўрсатади. Мамлакатимиз соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотлар, хусусан, «Мустаҳкам оила йили» Давлат дастури замиридаги мақсад-муддао ҳам шу эмасми, аслида?

Феруза ХОЛМУРОВА, «Ma'rifat» мухбири

ИНСТИТУТДАН — ШИФОХОНАГА

Бухоро давлат тиббиёт институти — соғлиқни сақлаш тизими учун салоҳиятли кадрларни тайёрлаб бераётган замонавий олий таълим муассасасидан.

1700 нафардан зиёд талаба даволаш иши, стоматология, олий ҳамширалик иши ва тиббий педагогика йўналишларида тахсил олаётган мазкур институтда ёшларнинг пухта билим ва касбий кўникмага эга бўлиши учун барча шароит яратилган. Уларга 230 нафар малакали профессор-ўқитувчи таълим бераётир.

Институтда талабаларнинг илмий-тадқиқот ишларига рағбатини ошириш ва бу борадаги изланишларини қўллаб-қувватлаш мақсадида

улар ўртасида илмий анжуманлар ўтказиш аниқланадиган. Институт қошида ташкил қилинган клиник кўникмаларга ўқитиш лабораториясида бўлғуси шифокорлар назарий билимини амалиётда мустаҳкамламоқда.

Бу йил институтнинг умумий амалиёт шифокори мутахассислиги бўйича бакалавр босқичини 390 нафар йигит-қиз ва хирургия, акушер гинеколог, терапия, стоматология мутахассислигида 139 клиник ординатор битиради.

Суратда: ўқитувчи Каромат Жумаев даволаш иши гуруҳи талабалари Феруза Орипова, Шоҳина Бахшуллаева ва Шаҳно Абдуллаева билан.

Тоҳир ИСТАТОВ (ЎЗА) олган сурат.

Шомирза ТУРДИМОН

Шубҳасиз, мобил телефонлари ҳамда планшет-компьютерлар асримизнинг аксарият вакиллари учун кўл ёки оёқ каби тана аъзоларидек муҳим воситага айланган. Ҳар қадамда ўзимиз сезмаган ҳолда юзлаб, ҳатто минглаб операцияларни амалга оширамиз, бошқарув пултиларига дуч келамиз. Микротўлқинли иситгич, лифт, кондиционер, компьютер, телефон... Ўлжасини кўздан қочирмаслик учун уни соатлаб кузатишга тайёр бўлган овчи йўлбарсдек, ўз гаджетларига соатлаб термулб ўтирса ҳам зерикмайдиган «техноман»лар бугун, афсуски, кўплаб топилади.

Луғат бойлигимизга инглиз тилидан кириб келган «гаджет» сўзи қурилма, мослама каби маъноларни англатади ҳамда юксак технологияларга асосланган кичик ҳажмдаги замонавий техник ускуналар, жумладан, планшет компьютерла-

ларнинг яратилиши гаджетлар оламида чинакам инқилоб бўлди. Компьютер сичқончаси ва клавиатурадан воз кечилди, бу ўз навбатида, ахборот қабул қилиш ва тарқатиш тезлигига таъсир этмай қолмади. «Эппл» компаниясига тегишли

Британиялик олимларнинг таъкидлашича, SMSга муккасидан кетиш ва ўрганиб қолиш осон. Сўнгги вақтларда руҳий даволаш муассасалари шифокорлари «меъёридан ортиқ матн териш» синдроми ташҳисига кўп дуч келишмоқда. Бу ҳасталик дам олиш вақтида ҳам клавиатурада тинимсиз матн терувчи одамларда учрайди. Кўпинча интернет, чат иштибоқлари, шунингдек, SMS ёрдамида мулоқот қилишни ёқтирувчи мобил телефон эгалари айни шу касалликка дучор бўлишади. Аксарият ҳолларда беморларнинг ёши 16дан ошмайди, бироқ 28—30 ёшли «мутахассис» —

шундай лойиҳа АҚШда ҳам жорий этилган. «Интернетсиз кун» (National Day of Unplugging) деб номланувчи йирик акциянинг барча иштирокчиларига 24 соат давомида ихчам электрон техника, турли хилдаги гаджет ва мобил телефонларидан воз кечиш ҳамда улар ёрдамида интернетга уланмаслик тақлиф этилди. «CNet News» нашри хабарларига кўра, «Гаджетларсиз кун» тадбири АҚШда иккинчи мартаба ўтказилаётган экан. У 5 март кун бошланиб, бир суткадан сўнг ниҳоясига етди. Лойиҳада иштирок этишни истаганлар учун махсус эслатмалар ишлаб чиқилди ва улар фойдаланувчи

жамоатчилик транспортида, кўча-кўйда бизни ёлғизликдан қўтқаришга хизмат қилмоқда. Замонавий ёшларнинг Интернет ва янги медиага бўлган қизиқиши ҳар қандай машғулоти ёки юмушдан кўра устун. Жами 2138 нафар бола ва уларнинг ота-оналари иштирокдаги сўров натижаларига кўра, ҳатто болалар ҳам совға тариқасида анъанавий ўйинчоқларни эмас, юксак техник қурилмаларни олишни истар экан. Энг кутилган совғаларнинг биринчи учталигини «Эппл» («Apple») махсулотлари (iPhone 4 телефони, iPod touch плеери ва iPad компьютер планшети) ташкил этди.

Гаджетлар йилдан-йилга та-

ТЕХНИКАСИЗ ЯШАШ МУМКИН(МИ?)

ри, MP3-плеер, флеш-карта ва телефонларни назарда тутди.

«Гаджетомания» — техник воситаларга муккасидан кетиш билан боғлиқ руҳий ҳолат. Турли инсонларда у турли қўринишларда намоён бўлиши мумкин.

Гаджет «асири»ни бошқалардан ажратиб олиш қийин эмас. Дейлик, кафедра дўстлар йигилган, ҳамма бир-биридан ҳол-аҳвол сўрайди, ҳаётида содир бўлган қизиқ воқеаларни ҳикоя қилиб беради ва фақат биргина одам телефонидан бош кўтармай, нималарнидир ёзиш билан банд. Уни мунтазам равишда телефони ёки компьютерини янгисига алмаштириш эҳтиёжи безовта қилади, техник қурилма унинг доимий ҳамроҳига, қўлидан тушмайдиган овунчоғига, таъбир жоиз бўлса, тана аъзосига айланиб улгурган. Юқоридаги белгилар асосида руҳшунослар ҳеч иккиланмай бундай инсонларга гаджетомания ташҳисини қўйишади.

Замонавий техника ёшларнинг катта қисми учун атрофдагиларнинг эътиборини жалб қилиш воситасига айланди. Сўнгги технологик кашфиётлар ҳаётимизни енгилаштириш, унга ранг-баранглик олиб кириш, юмушларимизни қамайтириш учун хизмат қилаётгани рост. Аммо кўпчилик одамлар улардан шунчаки вақт ўтказиш, қўнғилхушлик мақсадида фойдаланаётганини ҳам таъкидлаш жоиз.

Сенсор экранли қурилма-

ларнинг яратилиши гаджетлар оламида чинакам инқилоб бўлди. Компьютер сичқончаси ва клавиатурадан воз кечилди, бу ўз навбатида, ахборот қабул қилиш ва тарқатиш тезлигига таъсир этмай қолмади. «Эппл» компаниясига тегишли

Гаджетомания — юқумли ва тез тарқаладиган касаллик. Юқорида айтиб ўтганимиздек, у турли қўринишларда намоён бўлади. Шулардан бири — тинимсиз хабарлашиш одати. Бу «дард»га чалинган одам, мобил телефонини еру кўкка ишонмайди, SMS юбориш ва қабул қилишдан мақсад — янги ахборот олиш эмас, балки мулоқотга бўлган эҳтиёжни шу йўл билан қондиришдан иборат.

Compulenta.ru нашри маълумотларига кўра, энг фаол гаджет истеъмолчилари Буюк Британияда истиқомат қилишар экан. Тадқиқот натижасида аҳолининг учдан бир қисми қурилмаларни зарурат эмас, шунчаки қизиқиш юзасидан харид қилиши аниқланди. Сўровда иштирок этган польшаликларнинг 19 фоизи янги техник ускунани харид қилмаса, асабийлашишини билдирган.

Тадқиқотлардан маълум бўлишича, Интернет тармоғидан фойдаланувчиларнинг 95 фоизи ўз почтасини мунтазам текшириб туради, ҳатто мобил телефонлари ҳам улар қўнғироқлашиш учун эмас, балки тармоқда мақсадсиз «кезиш» (интернет-сёрфинг) учун харид қиладилар.

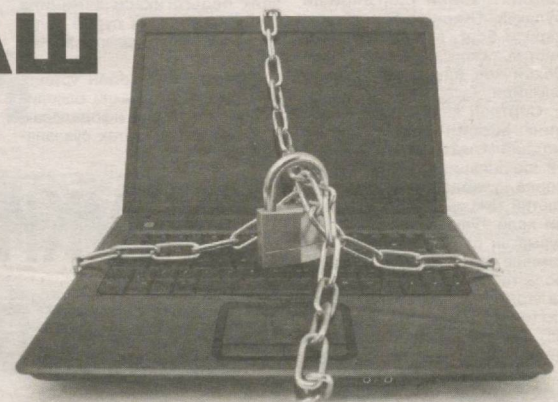
матн терувчилар» ҳам кам эмас.

Юқоридаги ҳолатларга қарши курашиш мақсадида британиялик талабалар ўзлари учун жуда мураккаб тажрибага кўл уришди, яъни улар бир кун давомида интернетдан воз кечишди. «Unplugged» лойиҳаси доирасида Бурнмаут университети (Bournemouth University) талабалари қатор ноқулайликларни бошдан кечиришганини айтишди. Қўндалик одатларни енгиш осон бўлмади. Лойиҳа иштирокчиларининг аксарияти тонгги хабарлар, хатлар, ижтимоий тармоқда янгиликларисиз ҳаёт жуда зерикарли туюлишини маълум қилди.

— Мен уйга кеч қайтдим ва интернет саҳифаларида вақтимни беҳуда сарфлаш ўрнига китоб ўқишга киришдим, бироқ видеоportalларни кузатиш ҳамда ижтимоий тармоқларда хабар алмашиш фикри миямда чарх уришдан тўхтамас, бу ҳолат китоб ўқишга тўсқинлик қилар эди. Тун ярмидан оққанда ниҳоят компьютеримни ёқдим. Интернет ҳеч қачон менга бу қадар жозибали кўринмаган эди, — дея ўз таассуротларини баён қилди лойиҳада иштирок этган Жозеф Кент (Joseph Kent).

— 24 соат вақтимни тармоқсиз ўтказиб, замонавий медиа ҳаётимиздан қанчалик чўқур ўрин эгаллаганини англадим.

Одамларни техник қарамликдан оз бўлса-да ҳимоялаш мақсадида қаратилган худди

гаджетни ўчириш зарурлиги ҳақида эслатиб турди.

Акция ёрдамида ташкилотчилар Facebook ва Twitter каби ижтимоий тармоқлар, телефонларсиз ҳам дўстлар билан мулоқотга киришиш, суҳбатлашиш имконияти борлигини исботламоқчи бўлишди. Интернет ва гаджетларидан кун мобайнида маҳрум қилинган одамлар ўзлари билмаган ҳолда уларга қанчалик боғланиб қолишгани ва жуда кўп вақтини бефойда нарсаларга сарфлаб юришганини англаб етилди.

Бутунроссия жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази ўтказган сўровда, аҳолининг 60 фоизи мобил телефонсиз бир кун ҳам яшай олмаслигини билдирган, иккинчи ўринда ҳаёт учун зарур техника сифатида 48 фоиз овоз билан телевизор тан олинган. Ниҳоят 29 фоиз аҳоли компьютер — дунёдаги энг керакли техник восита, деган фикрни тасдиқлаган. Бугун техника қўндалик эҳтиёжларимиздан бирига айланишини исботлаш учун мана шу далилларнинг ўзи етарли. MP3-плеерлар ёки мобил телефонидидаги мусика

комиллашиб бораётганини ҳисобга олсак, яқин беш йилда уларнинг яна қандай имкониятларга эга бўлишини тасаввур қилиш қийин эмас. Ваҳоланки, XXI аср бошида одамлар хабар алмашиш учун асосан пейджерлардан фойдаланар, мобил телефонга деярли эҳтиёж сезилмас эди. Ҳозир эса ҳар иккинчи транспорт йўловчиси ўз телефонидида ўйин ўйнаш ёки мусика тинглаш билан овора эканини кузатиш мумкин.

Дарс вақтида маъруза тинглаш ўрнига қўлларини парта остига яшириб, телефонда SMS матнини тараётган ёки интернетда дўстлари билан виртуал суҳбат қураётган талабани кўриб ҳайратланидиган вақтлар ўтмишда қолди. Ачинарлиси шундаки, гаджет бор-йўғи электрон қурилма, темир. Шу темирга асир тушишдан ҳам даҳшатлироқ воқеа бўлма-ка керак. Ўйлаб кўринг, телефонда суҳбат қуриш, компьютерда ўйин ўйнаш ёки сеvimли кўрсатувларини томоша қилиш учун кун давомида қанча вақт сарфлайсиз?

Висола ҚАРШИБОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Бир қарашда жуда оддий ва фойдаланиш учун қулай бўлган интернет аслида улкан мақсадларга хизмат қилади. Таассуфки, аксарият интернет фойдаланувчилари сайтларга мурожаат қилишда айни шу жиҳатни эътиборсиз қолдиришади. Тармоқ орқали ҳар қандай керакли маълумотларни тез ва осон топиш мумкин. Интернет тўғрйли инсонлар кам маблағ сарфлаб, кўп маълумот олиш имкониятига эга. Бироқ дунёда ахборот хуружларининг аксарияти интернет орқали амалга оширилишини назарда тутсак, ўз вақтида аниқланиб, бартараф этилмаган ҳар қандай зарарли ахборот киши билмас талафотларни келтириб чиқариши мумкин. Ахборот уруши — хавфли уруш, зеро, маънавий қарамлик тўғрйли дунёда минглаб инсонлар ўзгалар манфаатлари йўлида қурбон бўлишмоқда.

ИНТЕРНЕТ ОГОҲЛИКНИ ТАЛАБ ЭТАДИ

Интернет гўёки жанг майдони — қуролланмаган одам у ерда асир тушиши мукаррар. Чунки инсонни ўз гирдобига тортувчи ахлоқий бузуқлик, гиёҳвандлик, диний экстремизм ҳамда зўравонликни тарғиб этувчи сайтлар тармоқда кўплаб топилади. Айниқса, онги ва тафаккури тўла шаклланмаган кичик ёшдаги болалар учун интернет қанчалик катта хавф туғдиришини тасаввур қилиш қийин.

1996 йили Ўзбекистон глобал алоқа тизимига улангандан сўнг ҳукуматимиз томонидан бу йўналишда бир қанча

ижобий ишлар амалга оширилди, интернет тизими фойдаланувчилари учун қатор қулайликлар яратилди.

Хусусан, давлатимиз раҳбарининг 2005 йил 29 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Жамоат таълим ахборот тармоғини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига биноан ташкил этилган «ZiyoNET» жамоат таълим ахборот тармоғи кенг жамоатчиликни ахборот-коммуникация технологияларининг сўнгги янгиликларидан мунтазам равишда хабардор этиб бориш, ўқувчи-ёшлари-

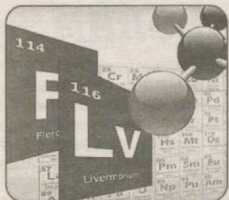
мизнинг турли фанлар бўйича билимини янада ошириш, бойитиш ва мустақамлашда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Статистик маълумотларга кўра, мамлакатимиздаги умумтаълим мактабларининг 96 фоизи компьютерлаштирилиб интернет тармоғига уланмоқда. Бу — интернетдан фойдаланиш иммонитетини кучайтириш учун яна бир сабаб. Зеро, глобал тармоқнинг зарарли оқибатлари билан курашишдан кўра, ўз вақтида унинг олдини олган афзал. Бу йўлда энг аввало ёшларимиз онгини Интернет орқали кириб келаётган зарарли ахборотлар таъқибдан ҳимоялашимиз керак.

Анвар МАДИРИМОВ,
ТДЮИ ўқитувчиси
Амириддин АНОРБОВЕ,
ТДЮИ талабаси

МЕНДЕЛЕЕВ
ЖАДВАЛИДАГИ
ИККИТА
ЭЛЕМЕНТГА
НОМ БЕРИЛДИ

Халқаро назарий ва амалий кимё уюшмаси (IUPAC) Менделеев жадвалида 114-ҳамда 116-тартиб рақамлари остида жойлашган иккита элементга расман ном берилганини тасдиқлади. Жумладан, 114-рақам остидаги элементга «флеровий» (Flerovium — Fl), 116-элементга эса «ливерморий» (Livermorium — Lv) номи берилди.

Оганесян томонидан Дубна шаҳридаги Бирлашган ядро тадқиқотлари институтида синтез йўли билан ҳосил қилинган. 116-элемент ҳам орадан 4 йил ўтгандан сўнг худди ўша ерда олинган.

Флеров номидаги ядро реакциялари университетидида синтезlash орқали ҳосил қилинган учун, дastlab унуквaдий номи билан аталган элементга флеровий дея ном берилди. Айтиш керакки, бу элемент физик, Россия Фанлар академияси академиги, Дубнадаги бирлашган ядроий тадқиқотлар институти асосчиси Георгий Николаевич Флеров (1913—1990) номи билан боғлиқ. У 1940 йилда радиоактив ўзгаришларнинг янги тури — бевосита уран ядролари бўлинишини кашф қилди.

Ливерморий — Калифорния штатидаги Ливермор (Livermore) шаҳри шарафига шундай аталди. У ерда Лоуренс номидаги лаборатория жойлашган бўлиб, айни шу лаборатория аъзолари кўп йиллардан буён Флеров лабораториясидаги ҳамкасблари билан ҳамкорликда ўта оғир ядроларни синтезlash бўйича тажрибалар ўтказиб келишди.

Флеровий ва ливерморийдан ташқари Дубна университетидида турли вақтларда 104, 113, 115, 117-ҳамда 118-тартиб рақамлари остидаги элементлар топилган.

СУВГА ЧИДАМЛИ
СМАРТФОНЛАР

«Sony» компанияси Android бошқарувидаги «Xperia go» ва «Xperia acro S» смартфонларини тақдим этди, деб хабар берди «Лента.ру» манбаси. Ушбу смартфонларнинг афзалликлари томони шундаки, бир метр гача чуқурликдаги сувга тушиб кетган тақдирда ҳам бу икки қурилма ишлашда давом этади. Аммо бунинг учун улар сув остида ярим соатдан узоқ вақт қолиб кетмаслиги керак.

Қурилмаларнинг устки қатлами чанг ичкарига киришига тўсқинлик қилади. Телефонларнинг сенсор экрани эса ҳўл бармоқларга таъсирчан бўлиб, фойдаланувчи чўмилиш вақтида ҳам улардан бемалол фойдалана олади.

«Xperia go» 320га 480 пикселли 3,5 дюймлик экранга эга ҳамда бир гигагерц частотали процессор орқали бошқарилади. «Xperia acro S» нисбатан каттароқ (4,3 дюйм) экран ҳамда кўчирик (бир ярим гигагерц) процессор билан таъминланган. «Xperia go» дисплейига ўралган минералли қоплама уни шакстланишдан асрайди. Ҳар иккала қурилмадаги камералар бир сониядан камроқ вақт ичида ёнади. «Xperia go» камерасининг суратта олиш аниқлиги — 5, «Xperia acro S»ники эса 12 мегапикселни ташкил этади. Ҳар икки телефонда ҳам microSD карталарини жойлаш имконияти бор. Янги қурилмаларнинг ўзига ҳосилги шундаки, уларнинг аккумуляторлари ўзи билан бирга.

Смартфонлар 2012 йилнинг июль-сентябрь ойлари оралиғида сотувга чиқарилиши кўтилмоқда. Янги қурилмалар нархини «Sony» ҳозирча эълон қилмаган.

«Sony» — сувга чидамли мобил қурилмаларни ишлаб чиқарувчи ягона компания эмас. Бундай телефонларни яратиш «Panasonic» (Eluga смартфонлари) ва «Fujitsu» (Arowas смартфон ва планшетлари) компаниялари томонидан ҳам йўлга қўйилган.

ЎЛИК ДЕНГИЗ «СИР»И

Геологлар Ўлик денгиз сувининг қуриши ҳудуддаги ер қобиғининг кўтарилиши билан боғлиқ, деган ҳулосага келишди ва бу кўтарилишнинг тезлигини аниқлашга муваффақ бўлишди. Олимларнинг мавзу-

га доир мақоласи «Geophysical Research» журналида чоп этилди. Маълум бўлдики, ер йилига ўртача 4,3 миллиметр тезликда кўтарилаётган экан.

Ўтган асрнинг 60-йилларидан бошлаб Ўлик денгиздаги сув сатҳи пасайиб бораётгани сир эмас — 1993—2003 йилларда тўпланган маълумотларни ўрганиб, олимлар бу давр мобайнида ўртача савзлашиш тезлиги йилига тахминан 0,88 метрни ташкил этганини аниқлашди.

Шундан сўнг тадқиқотчилар ERS-1 (Европа ер сатҳини йўлдош орқали зондлаш тизими) маълумотларига мурожаат қилишди. Ер қобиғининг кўтарилиш

тезлигини баҳолаш мақсадида улар ҳисоб-китоблардаги хатоликларга камроқ йўл қўйиш мақсус таҳлил алгоритмидан фойдаланишди.

Навбатдаги босқичда олинган маълумотлар компьютер моделлаш натижалари билан таққосланди. Тадқиқотда жуда содда моделлардан фойдаланилганини таъкидлаш керак — бунда олимлар сейсмик ҳамда гравиметрик кузатувлар асосида олинган маълумотларга таянишди.

Натижада назарий ҳамда амалий кузатишлар асосида олинган маълумотларни мувофиқлаштиришга эришилди. Бунда тезликининг устки нуқталар бўйлаб тақсимланиши Ўлик денгизнинг савзлашиш харитасига тўла мос келмоқда.

АНДРОМЕДА ВА СОМОН
ЙЎЛИ ТЎҚНАШУВИ

Астрономлар Андромеда галактикасининг Сомон йўли билан тўқнашишини тасдиқловчи янги далилларга эга бўлишди. Йирик тадқиқотга бағишланган мақоланинг қисқа баёни «Nature News» журналида эълон қилинди.

Андромеда галактикаси (шунингдек, Андромеда туманлиги номи билан машҳур) ва Ер ўртасидаги масофа 2,5 миллион ёруғлик йилини ташкил этади. У — Сомон йўлига энг яқин галактикадир. Анча илгари олимлар келажақда Андромеда галактикаси бизнинг галактикамиз билан тўқнашишини башорат қилишган, бироқ шу кунгача мазкур фактни исботловчи бирорта ҳам далил йўқ эди. Тадқиқот доирасида олимлар Андромедадаги 12 минг юлдуз ҳаракатини таҳлилдан ўтказишди. Улар, хусусан, юлдузларнинг горизонтал йўналишдаги тезлигини аниқлашга эришилди.

Янги маълумотлар тўқнашув вақтини аниқлашга ёрдам берди — бу воқеа тахминан 4 миллиард йилдан сўнг рўй беради (аввалги тахминларга кўра, 3—5 миллиард). Ҳодиса суратларини компьютерда моделлаштириш жараёнида тўқнашув натижасида Кўёш ўзи сайёралари билан бирга ҳозирги ўрнидан 26 минг ёруғлик йили масофа узоқликка силжиши аниқланди.

Айни вақтда Кўёш системаси 0,1 эҳтимол билан Галактика марказидан 160 минг ёруғлик йили масофасида узоқлашиб кетиши мумкин. Ҳозир Сомон йўлининг Андромеда билан тўқнашувга қадар М33 митти галактикаси (бундай галактикалар Сомон йўли атрофида кўпай учрайди) билан «юзлашиши» эҳтимоли 9 фоизни ташкил этади.

ЁШАРТИРУВЧИ
ШОКОЛАДДАН ТАТИБ
КЎРИНГ

Кембриж университети олимлари организмнинг қарши жараёнларини секинлаштириш хусусиятига эга антика шоколад рецептини яратишга муваффақ бўлишди. Ушбу хабарни «MedPortal.ru» электрон нашри тарқатди.

Британиялик мутахассисларнинг сўзига қараганда, узоқ вақт давомида ёшлик тароватини сақлаб қолиш учун модификацияланган шоколаддан ҳар кун оз миқдорда истеъмол қилиш зарур. Негаки, унинг таркибида терини кискород билан тўйинтирувчи молекулалар — какао флаваноллари мавжуд. Таъкидлаш керакки, флаваноллар тери қайишқоқлиги ва тозаллигини таъминловчи асосий омиллардан ҳисобланади.

Модификацияланган шоколаднинг кичик бўлаги икки батон оддий шоколадникига тенг ёшартирувчи хусусиятга эга. Мутахассисларнинг таъкидлашича, шоколаддаги антиоксидантлар микдорини оширувчи қўшимча ингредиент махсулотнинг таъми ёки ташқи кўринишига таъсир қилмайди ва юз фоиз хавфсиз ҳисобланади.

Тадқиқотчилар вақт ўтиши билан модификацияланган шоколад асосида қаршининг олдини олишга эришиш мумкин, деган фаразни илгари суршмоқда.

В.КАРШИБОВЕВА тайёрлади.

Тинч океанининг Панама қирғоқларида кузатишган 6,6 балл магнитудали зилзила оқибатида вайрон бўлган жойлар ва жабрланганлар ҳақида ҳозирча маълумотлар йўқ.

Нигерия пойтахти — Абуджидан Лагосга қараб ҳаракатланаётган 153 йўловчига мўлжалланган самолёт ҳалокатга учради ва натижада самолёт бортидаги барча йўловчилар ҳаётдан кўз юмди.

Ироқ пойтахти Бағдод шаҳрида содир бўлган портлаш оқибатида 9 киши вафот этди, 40 киши эса турли даражада тан жароҳати олди, дея хабар беради Рейтер агентлиги.

Манхеттенда жойлашган Бутунжаҳон савдо маркази биносининг 89, 90 ҳамда 91-қаватларида номалум сабабларга кўра содир бўлган ёнғиндан жабрланганлар ҳақида ҳозирча маълумот йўқ.

PATA-TACC агентлигининг хабар беришича, Ҳиндистон Археология башқармаси дунёнинг етти мўъжизасидан бири, Бобурийлар сулоласи томонидан бунёд этилган бетакорор меъморий ёдгорлик — Тож Маҳал мақбарасини асраб-авайлаш мақсадида зиёратчилар сонини қисқартиришга қарор қилди.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва касаба уюшма қўмитаси Механика-математика факультети «Информатика ва табиқий дастурлаш» кафедраси катта ўқитувчиси **Карим ЗОХИРОВ**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти раҳбарияти ва жамоаси институт етакчи илмий ходими Медедова Раушан Мамадияровнага синглиси

Райхан МЕДЕТОВАнинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

ҲАМКОРЛИК ҲИҚМАТИ

Фарғона шаҳридаги 13-умумий ўрта таълим мактабда 1321 нафар ўқувчи ўзбек ва рус тилида таълим-тарбия олади. Мактабда 25та фан, 5та спорт тўғрисида фаолият юритмоқда. Фаол ёшлар «Камолот» ЁИХ шаҳар бўлими билан ҳамкорликда ибратли ишларни амалга ошираётти. Шу боис мактабда ўқувчиларнинг санъат, адабиёт ва ҳунармандчилик бўйича қобилиятлари яққол намойён бўладиган тадбирлар тез-тез ташкил этилаётти. «Янги авлод» болалар кўрик-танлови ғолиби «Ширинтой» рақс жамоасининг ном қозониши ҳам фикримизга ёрқин мисол бўла олади. Ҳа, таълим масканида маънавий-маърифий ишлар юқори даражада ташкил этилган, бунинг замирида эса катта меҳнат ётади.

Ушбу хайрли ишлар бошида турган педагоглардан бири мактаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Зоҳида Жалолова бўлади. У «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари» фанини ўқитиш бўйича ўрганса арзигулик таҳрибалар ҳам тўплаган.

— Юртбошимиз «Юксак маънавият — енгилмас куч» асариде «Миллий ғоямиз шу юртда яшаётган барча одамларнинг олижанон ниатларини, ҳаётий манфаатларини муҳассам этакдиган юрт тинчилиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги деган юксак тушунчани ўз ичига олади», дейди Зоҳида опа. — Маънавий ҳаётимиз асослари: ҳаромдан ҳазар, инсоф ва дийнат, меҳр-оқибат ҳар бир фуқароннинг турмуш тарзига сингиши керак. Бу туйғуларни болалар қалбиде жуда ёшлигидан шакллантириш биз педагоглардан катта масъулият талаб қилади.

Зоҳида Жалолова билан суҳбат асосиде билдикки, у фаолият кўрсатаётган

маскан «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари» фани бўйича республикада «таянч мактаб» деяр хисобланиши бежиз эмас экан.

Моҳир педагогнинг бир қанча ишланма ва методик қўлланмалари шаҳар, вилоят, республика миқёсиде оммалаштирилган. У «Миллий ғоя» туркумидеги фанлардан ВПҚҚТМОИде малака ошираётган ўқувчилари учун тез-тез оқибат дурс.

E'tirof

лар ташкил этиб туради. Машғулотларда интерфаол усуллардан, ахборот-коммуникация воситаларидан самарали фойдаланади.

Муаллима «Миллий ғояни қалбимизга жо қилиб, онгимизга пайванд этамиз», «Ардоғимдасан, Ватан!» сингари адабий-бадиий композициялари билан кўрик-танловларда фахрли ўринларни олган.

«Йилнинг энг яхши фан ўқувчиси — 2009» кўрик-танлови республика босқичиде ҳам ғолиб бўлган. Ҳамкасблари — «Одобнома»

фани ўқувчиси М.Тешаева ҳамда «Ватан туйғуси» фани ўқувчиси И.Хозирова опани чин дилдан устоз деяр эъзозлайди.

— Ҳамкорликда ҳикмат қўп, — дейди Зоҳида Жалолова. — Ёш ўқувчиларга билганларимни ўргатаман. Шогирдлардан ҳам қўп нарсани ўрганаман. Масалан, чақонлик ва янгликча чакқоқликни! Устозим Эркинжон домла Имомовни қандай эҳтиром билан қадрласам, улар ҳам менга шундай муносабатда бўлаётганидан қувонаман.

Мактабда миллий ғоя тарғиботи самарадорлигига нафақат ўқувчи ва ўқитувчилар, балки ота-оналар ҳам хисса қўшишди. Юртбошимизнинг «Ўзбекистон мустақиллиги эришиш оstonасида» китобини ўрганишга педагогик жамоадан ташқари кенг жамоатчилик ҳам қўл қўлиди. Серкира педагог Зоҳида Жалолова маънавиятни юксалтириш бўйича амалга оширилётган ишларда ана шундай ҳамкорликка таянади.

Баҳодиржон ШОКИРОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

Аждодлар олдида бир қарзинг бўлсин,
Келар авлодларга шу дарсинг бўлсин.

Тириклик энг эзгу қисматдир, демак,
Илм бу — олаётган нафасинг бўлсин.

Бу сатрларда илм аҳлининг, олимликнинг мақоми, талаб ва бурчи мухтасар бир шаклда жамлангандай. Ҳақиқатан ҳам, илм оламига кириб келайотган ҳар бир киши олдида аждодларимизнинг эзгу ишларини давом эттиришдек улкан масъулият туради. Қолаверса, у ўзидан кейинги авлодларга сабоқ бўлгулик умр мазмунини ярате олиши ҳам зарур.

Замондошимиз Абдуҳамид Нурмоновнинг ҳаёти, илмий ва педагогик фаолиятига назар ташлайдиган бўлсак, худди шундай ҳулосага келамиз. Дом-

ҚАРЗИНИ ЎТАЁТГАН ОЛИМ

ланинг мулоқот маданиятига разм соласан киши, юрагинга худди капалак кўнгандек ўзининг енгил хис қиласан. Олим қачон гапириш, қачон сукут сақлашни жуда яхши билади ва бунга амал қилади. Илмдаги баҳс-мунозара-ларда бу хислат баъзан фойда берсе, баъзан акси бўлиб чиқади...

Абдуҳамид Нурмонов ўзбек тилшунослигининг забардаст вакиллари Аюб Ғуломов, Шавкат Раҳматуллаев, Азим Хожиев, Хамид Нейматов, Низом Махмудов билан ҳамнафас бўлиб, улардан ўрганиди, ўзига ҳос йўлни топиб, шундай нуфузга эришди. Бунга оила муҳити пойдевор яратганига шубҳа қилмасак ҳам бўлади. Шарофатхон ая домла учун энг зарур хотиржамлик муҳитини ярате олди. Оғир кунларда дард-каш, кўнгил кўтарувчи суянчик, яхши кунларда эса қўлловчи фарзандлари, неваралари уларга қўл-қанот.

Бугунги кунда ўзбек системавий тилшунослигининг шаклланиши ва ривожланиши профессор Абдуҳамид Нурмонов номи билан боғлиқ. Лекин илмдаги ҳар қандай янги методни бирданига сингдириб олиш қийин кеади. Чуқур илмий, ҳатто фалсафий асосда тадқиқот олиб бораётган олимларнинг ютуғи тезда қабул қилиниб,

қиска муддатда оммалашиб кетавермайдик...

Бироқ бугунги кунда «Нурмонов мактаби» деган ибора қайд қилинмоқда. Ҳақиқатан ҳам, шундай: олимнинг илмий-назарий тадқиқотлари янги изланишларга асос бўлаётти. Маъжозан айтганда, ирмоқлар қўнайиб, бирлашиб илм уммонини тўлдирувчи улкан дарега айланапти. Олимнинг бу йўлдаги устозлик фаолияти худудий жиҳатдан қотиб қолмаган. Андижондан бошланган илмий доира бугунги кунда Фарғона, Наманган, Тошкент вилоятлари, ҳатто кўшни Қирғизистон Республикасининг Ўш, Жалолобод каби чегара

худудларигача кенгаймоқда.

Домла раҳбарлигида илмий ишини химоя қилган 9 нафар фан доктори ва 30 нафар фан номзоди ҳозир ўзбек тилшунослиги ривожига ўз хиссасини қўшиб келмоқда. Улар ёшларга сабоқ бериб, она тилимизга меҳр уйғотишдек эзгу ишда ҳам устоз этагини тутиб, ҳурмат-эътибор топтоқда.

Томчида куёш акс этганидек, биз бугун Абдуҳамид Нурмоновнинг айрим қирралари хақида фикр юритдик, ҳолос. Олимнинг ўзбек тилшунослиги тарихи, фонетика, фонология, назарий морфология, мазмуний синтаксис, лексикология, лексикография, тил фалсафаси, паралингвистика, психоллингвистика каби қатор йўналишлардаги ишлари, яратган дарсликлари мутахассислар учун алоҳида-алоҳида тадқиқот манбаи бўла олади. Илм ва таълимдаги кенг қамровли фаолият эътирофи сифатида Абдуҳамид Нурмонов «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган халқ таълими ходими» унвонига сазовор бўлган. «Шухрат» медали ва «Эл-юрт ҳурмати» ордени билан ҳам тақдирланган.

Баҳодир РАҲМОНОВ,
филология фанлари
номзоди, доцент

Ta'lim fidoyilari

Бундан эллик беш йил бурун олис Нуротанинг машҳур мармарий кўрғони Ғозғондаги 6-ўрта мактабни тамомлаган оддийгина қишлоқ боласи «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби» даражасига эришиши кининг ҳам хаёлига келибди дейсиз? Ҳа, бу нузли тақдир соҳиби — олий таълим аълочиси, иқтисод фанлари доктори, пешқадам илм даргаларидан бири Ёркин Абдуллаевдир.

У Тошкент халқ ҳўжалиги институтини тамомлагач, статистика кафедрасида ассистентликдан иш бошлаб, катта ўқитувчи ва доцент лавозимларида фаолият кўрсатди. Соҳага бўлган қизиқиш машаққатли уфқлар сари чорлаб, номзодлик, фан док-

тафаккур билан уйғун. 2005 йили «Қизиқарли статистика» номли илмий-маърифий китоби ўқувчилар қўлига етиб борди. Иқтисодчи олимлар тўғрисидаги «Одаимий эрсанг...», «Статистика илмининг фидойиси», «Камтарин инсон», «Сермазмун умр соҳиби», «Ибратли умр», «Таникли иқтисодчи олим», «Инноватор аллома», «Умр йўллари» номли китоблари ҳам нашр этилди.

Ушбу китоблар иқтисодчи заҳматкаш сиймоларнинг соҳада тутган ўрни ва фаолиятдан ҳолис ҳикоя қилувчи оммавий ҳамда илмий нашрлиги билан жамоатчиликнинг муҳокамаларига сабаб бўлди.

Ҳозир олим ижтимоий-маърифий тўқсон тўққиз мавзунини ўзида жамлаган «Осуда яшашнинг тўқсон тўққиз сирини» номли рисола устиде иш олиб бормоқда. Ҳаётни англашда янгича талқин йўлини тутган ижодкорнинг илҳоми мевалари китобхоналар кўнглидан жой топиши аниқ. Чунки уларда олимнинг қалб призмасидан сизиб ўтган ва дунё алломаларининг ҳикмат китобларидан танланган ҳаётий ҳақиқатлар жамланган.

Ёркин Абдуллаев ҳамкасблар ва шогирдларининг меҳру ҳурматини қозонган оқибатли инсон. У кишининг шогирдларидан олти нафари фан доктори, ўттиз нафардан ортиғи фан номзоди. Ўтган ярим аср мобайнида ҳозирги Тошкент аграр университети ва Тошкент молия институтиде статистикадан сабоқ тинглаган озулаб толиби илмларнинг қалбга яқин муаллими.

Донишмандлик насиб этган илм аҳли инсонлар орзусидаги комил сиймолардир. Шу шарафли алломалар сафиде бўлмоқлик бахт. Ҳассос олим Ёркин Абдуллаев ана шундай даражага ҳақли инсондир.

Суяндик МУСТАФОЕВ,
журналист

ҲАМ ТАЪРИФ, ҲАМ ТАЪЗИМ

Инсон доим куёшга интилган ниҳол каби бахтга интилиш ашайди. Мен ҳам мана шундай бахтли инсонлардан бириман. Менинг биринчи бахтим оилам, фарзандларим бўлса, иккинчиси падари бузрукворимнинг илм одами эканидир.

Отам — география фанлари доктори, профессор Раҳмонбек Раҳимбеков мактабни аъло баҳо-ларга тугатиб, Ўрта Осиё давлат университети(ҳозирги ЎзМУ)нинг география факультетиде ўқиди, устозлари эътиборига тушди, таълимни аспирантурада давом эттирди. Илмий ишларида ҳозир энг долзарб бўлган экологиянинг фан сифатида ривожланиши, бу соҳадиге илмий йўналиш ва мактаблар фаолияти тўғрисида табиатушунос ва географ олимларнинг илмий меросини қиёсий-тарихий ҳамда методологик нуқтаи назардан атрофлича таҳлил қилиб берди.

Эътиборлиси, отам университет қошида экология кафедрасига асос солган ва уни умрининг охиригача бошқарган. У жуда кучли нотик эди. Бирор мавзуда маъруза ўқиса, албатта, мавзунини бадиий адабиётлардан парчалар келтириб тушунтирарди. Масалан, Ҳималай тоғлари тўғрисидаги маърузада, «Бобурома»даги ўша жой ландшафти таърифини бадиий ифода-лар, бу эса ўқувчи, талабанинг хотирасида тезда муҳрланиб қолишича ёрдам берарди. Ўзбекистон табиати хақида сўз бorganда Ҳамид Олимжоннинг «Ўзбекистон» шеъридан

Чиройлидир гўё ёш келин,
Икки дарё ювар қоқилин.
Қорли тоғлар турар бошида,
Гул водийлар яшнаар қоши-да... мисралари кўз олдимизда

Ўзбекистон харитасини яққол намойе этарди.

Отам кучли таржимон ҳам эдилар, олий ва ўрта мактаблар учун йигирмага яқин дарсликни рус тилидан ўзбек тилига таржима қилганди. Отамнинг ҳаммуаллифликда ёзган русча-ўзбекча географик терминлар луғати ҳозир ҳам катта аҳамиятга эга.

Отам юксак маданият соҳиби бўлган, ҳеч қачон баланд овозда гапирмасди. Бола эдик, бирор хато

қилиб қўйсак ҳам, сен ноҳасан, катта хато қилдинг, демас эди. Балки худди катталар билан гаплашгандек, қизим ёки ўғлим, нима деб ўйлайсан, сенинг ўринигда бирор инсон шу ишни қилса-ю, сенга зиён етса, қандай ҳолатга тушасан, бунинг ўрнига бошқа йўлни туттиш керакдир, деб маслаҳатлашгандек бўларди. Бундай муносабат хатони такрорла-масликка ундарди.

Отам қиска умр кўрган бўлса-да, жуда бой илмий мерос қолдирди. Қарийб 35 йиллик илмий-педагогик фаолияти давомида 200дан зиёд асар, 4 монография, 4 дарслик ва ўқув қўлланмалари, қатор луғат ва илмий мақолалар ёзди. Асарлари мамлакатимизда экология фани ва география тарихи масалаларини янада ривожлантириш учун муҳим асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Шоира АБДУРАҲИМОВА,
география фанлари номзоди

ИЛМГА БАХШИДА УМР

торлиги илмий даражасига эришди.

Ижодкор олим ярим асрдикки илм уммонининг ғаввосига айланган. «Олий ўқув юртлари фаолиятини рейтинг асосида ташкил этиш» туркумидеги беш қўлланма-си билан олий таълим келажағи қирралари-ни ёрқинлаштиришга хисса қўшди.

«Иқтисодий ислохот ва молия-кредит тизими» номли юз саволга юз жавоб туркумидеги 30та ўқув қўлланмаси тармоқнинг таянч асосига айланди. Хусусан, «Пул», «Кредит», «Солиқ», «Қимматли қозғолар», «Статистика», «Менежмент», «Тадбиркорлик асослари» олимнинг илмий тафаккуридаги янги қирраларни кашф этди.

2002 йили учинчи мартаба нашр этилган «Статистика назарияси» ва академик Мурод Шарифхўжаев билан ҳаммуаллифликдаги «Менежмент» дарслиги «Йилнинг энг яхши дарслиги» танловиде бош соvrинга муносиб қўрилди. Мухтасар баён этилса, олимнинг илмий салоҳияти меваси бўлган бешта монография, етти та дарслик, йигир-ма етти та ўқув қўлланмаси ва ордан ортиқ илмий-услубий мақолаларда иқтисод ва статистика фанининг муҳим қирралари очиб берилди. Соҳанинг ўқув мундарижа-си бойитилди.

РУСЛАН ҲАМ ЛОНДОНГА БОРАДИ

London — 2012

Жорий йил Лондонда бўлиб ўтайдиган XXX ёзги олимпиада ўйинлари бошланишига ҳам оз муддат қолди. Унинг кўплаб иштирокчилари аллақачон аниқланган. Хусусан, юртдошларимиз ҳам олимпиада ўйинларига йўлланма олиш бораида жиддий курашларга киришган. Шу кунгача андижонликлардан икки спортчи — оғир атлетикачи Руслан Нуриддинов ва боксчи Жасурбек Латипов ана шундай шарафга эга бўлган эди. Яқинда яна бир вилоятимиз спортчиси Руслан Кудоев ҳам уларнинг сафига қўшилди.

У қиличбозлик бўйича Япониянинг Вакаяма шаҳрида ўтказилган Осиё-Тинч океани давлатлари спортчилари иштирокида ўтган мусобақаларда олтин медал билан бирга Лондон йўлланмасини ҳам қўлга киритди.

Руслан Асака шаҳридаги 4-мактабнинг 5-синфида ўқиётганда Ринат Семеев раҳбарлигидаги қиличбозлик спорт секциясида шугулланишга киришган. Виллоят халқ таълими бошқармаси таъсирлигидаги 2-болалар ва ўсмирлар спорт мактабига қарашли мазкур секция тарбияланувчилари орасидан ўз вақтида виллоят, республика, ҳатто халқаро мусобақалар ғолиблари етишиб чиққа-

ни эътиборлидир.

— Руслан ўсмирлигидаёқ турли мураккаб машқларни бажариш орқали ўз иродасини мустақамлашга интиларди, — дейди мураббий Р.Семеев. — У болалигидан

жуда тиришқоқ эди. Бирор-бир машқни бажаришга киришганимиз, орта чекиммасди. Тенгдошларидан айнан қийинчиликлардан қўқимай, мақсад сари дадил интилиши билан ажралиб туради. Шу меҳнатлари эвазига бир неча бор республика чемпиони бўлди, Германияда бўлиб ўтган жаҳон чемпионатида кумуш медал эгаси, Осиё биринчилигида совриндор, Сингапурдаги Гран-при турнирида ғолиб деб топилди. Мана, орадан йиллар ўтиб, ҳар қандай спортчи учун оруз бўлган Олимпиада йўлланмасига эга бўлди. Буларнинг барча-

сига Руслан тинимсиз машғулот ва спортга бўлган кучли меҳри ва иродаси орқали эришмоқда. Умид қиламизки, у Лондон олимпиадасида ҳам муносиб иштирок этади.

Руслanning оиласи юртимиздаги яна бир спортчилар оиласи. У ўзи билан бирга қиличбозлик секциясида шугулланган Феруза исмли спортчи қизга уйланди. Айни кез аҳил оилада Самир исмли жажжи ўғлон ҳам спортга ошно бўлиб улғаймоқда.

— Оилада, бола тарбиясида онанинг ўрни муҳим, — дейди Феруза. — Ўғлимизни улғайтиришда менга спортда ортирган тажрибам қўл келмоқда. Тез-тез спорт билан ҳам шугулланиб тураман. Қолаверса, ёш болани то оёққа тургазгунча оналар спорт залида машғулот ўтаётган спортчидан кам ҳаракатланмайдиган, назаримда (қулади).

Хозирги кунда иқтидорли спортчи Р.Кудоев Андижон олимпия захиралари коллежиди, қиличбозликдан дарс бермоқда.

О.СИДДИҚОВ,
«Ma'rifat» мухбири

МУРАББИЙ АЁЛ:

қизларга спорт нафосатини ўргатмоқда

Юртимизда болалар спортини ривожлантиришга қаратилаётган юксак эътибор, устоз-мураббийларнинг фидойи меҳнати тўғрисида Фаргона вилоятида ҳам қатор ютуқлар қўлга киритилмоқда. Президентимизнинг 2004 йил 29 августдаги «Ўзбекистон Республикаси Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятини тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони ушбу йўналишда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Қўштепа туманидаги 6-мактабнинг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси Озодхон Мадғозиева баркамол авлодни тарбиялашни ўз касбининг мазмуни деб билади. У иш фаолиятини 2000 йилда шу мактабда бошланғич синфларга дарс беришдан бошлаган. 2004 йилдан эса юқори синф ўқувчиларига жисмоний тарбия фанидан сабоқ бера бошлади. Шу билан бир вақтда Фаргона давлат университетининг жисмоний тарбия ва спорт маданияти факультетида ҳам тахсил олди.

Бугун инсон саломатлигини тиклашда, мустақамлашда спортнинг ўрни нечоғли катта эканини, униб-ўсиб келаётган навқирон авлод вакиллариининг қомати дурқун бўлиши, турли касалликларга қарши кучли иммунитет ҳосил қилиши, чидамли, иродали бўлиб улғайишларида спорт энг ишончли восита эканини юртдошларимиз тобора чуқур англаб боришмоқда.

Айни вақтда хотин-қизлар спортини ривожлантириш ҳам энг муҳим масалалардан биридир. Ҳар йили ўтказилаётган Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Ҳомийлик кенгаши йиғилишида ҳам ушбу масала хусусида албатта сўз боради. Озодхон Мадғозиева каби аёл мураббийлар эса Республикаимизнинг чекка ҳудудларидаги қизларнинг спорт билан мунтазам шугулланишлари учун доимий изланишда.

О.Мадғозиева 2010 йили мактабда бадий гимнастика тўғрисида ташкил этгани заминда ҳам ана шу мақсад муҳим.

— Очиги, виллоятимизнинг чеккароқ тумани бўлгани учун тўғрақ килишқоқ қизларини жалб қилиш жуда мураккаб бўлса керак деб ташвишландим, — дейди Озодхон Мадғозиева. — Тўғрақ ташкил этилган, 100 нафардан зиёд қизлар унга қатнашиш истагини билдирди. Бундай қутилмаган янгилик талланган йўлни тўғри эканлигини англатиши билан бирга, мақсадларимнинг қатъийлашишига ҳам сабаб бўлди.

Ўз ишини пухта билган, талабчан мураббий Озодхон талабгорлар орасидан энг яхшиларини саралаб олди. Шу тариқа айни пайтда бадий гимнастика тўғрисида 20 нафар қиз доимий машғулотларда иштирок этиб келяпти.

— Қизларнинг бадий гимнастика билан шугулланиши боғча ёхуд бошланғич синфдан бошлаш мақсадга мувофиқ, — дейди у ўз фикрини давом эттираркан. — Ёш ортгани сайин бадий гимнастика машқларини бажариш қийинлашади. Бадий гимнастика билан эртaroқ шугулланган қизлар улғайганда қийинчиликсиз қатор муваффақиятларга эриша олади. Шунинг эътиборига олган ҳолда навбатдаги тўғрақ аъзоларини бошланғич синф қизларидан саралаб олишни режалаштираяпман.

Озодхон йўлга қўйган бадий гимнастика тўғрисидаги ўзига яраша ютуқлари аста-секин кўзга ташланмоқда. Жумладан, унинг шогирдлари «Умид нихоллари» спорт мусобақаларининг туман босқичида ғолиб бўлишди. Сўнгра Қўқонда ўтказилган мусобақаларда муваффақиятли иштирок этиб, совриндорлар қаторидан жой олишди. Тўғрақ аъзоларининг ўтган йили Қува ва Яйпан туманларида кечган бахслардаги хатти-ҳаракатлари ҳам кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Мамлакатимизда меҳнат қилиб, юрт ривожини учун ўз улушини қўйишга интилаётган фидойи аёл мураббийлар доимо давлатимиз эътиборида. Бу О.Мадғозиева ҳаётида ҳам ўз инъикосини топмоқда. У 2011 йили республика «Аёллар кенгаши» бирлашмаси жамоат кенгаши томонидан ташкил этилган «Йил аёли» миллий танловиди сертификатни қўлга киритган бўлса, жорий йилда «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси — 2012» кўрик-танловининг туман ва виллоят босқичларида фахрли 1-ўринни эгаллади. Мазкур танловнинг республика босқичида ҳам Озодхон фаол иштирок этди...

Олдинда — ёзги таътил. Бу таътилни педагоглар ҳам, ёшлар ҳам ҳар йили интиқлик билан кутишади. О.Мадғозиева учун ҳар йилги ёзги таътил масъулиятли кечади. Чунки ёзда тўғрақ аъзолари — мактаб ўқувчиларининг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш учун машғулотлар соатини кўпайтириш, дарсларни янада қизиқарли тарзда ташкил этишга алоҳида аҳамият қаратиш лозим.

Баҳодиржон ШОКИРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

ЧОРАК ФИНАЛ СОҲИБАЛАРИ

Таниқли рус теннисчиси Мария Шарапова Франция очик чемпионати (Roland Garros)нинг чорак финалига йўлланма олди. У нимчорак финалда чехиялик ракеткачи Клара Закопаловани доғда қолдирди.

Уч сет давом этган қизиқарли матчда Мария ўз устулчилигини амалда исботлади: 6:4, 6:7 (5:7), 6:2. Энди у ярим финал йўлланмаси учун эстониялик иқтидорли теннисчи Кайя Канепи синовидан ўтиши талаб этилади. Кайя нимчорак финалда голландиялик Аранней Руски қийинчилик билан бўлса ҳам енди. Уч сет натижасида ҳисоб 6:1, 4:6, 6:0 кўринишини олди.

Roland Garros-2011 ғолиби хитойлик Ли На бу йилги биринчилигининг 1/8 финалида кросистонлик Ярослав Шведовга имконият (6:3, 2:6, 0:6)ни бой берди.

Шундай қилиб, 1/4 финалда Шведова энди чехиялик Петра Квитова ва америкалик Барбара Лепченко қарама қаршилиги орасида қарши қотта тушди. 1/4 финалнинг яна икки йўлланмаси соҳибалари Сара Эррани ва Анжелика Кербер ҳамда Доминика Цибулкова ва Саманта Стосур ўртасидаги матчларда аниқланди.

УНУТИЛАЁТГАН «ЎЗГАСАЙЁРАЛИК»

Футбол бўйича 2004 ва 2005 йилларнинг энг яхши ўйинчиси деб топиллиб, шўҳрат қозонган бразилиялик иқтидор соҳиб Роналдиньо Европани тарк этиб, Бразилиянинг «Фламенго» клубига ўтгач, миллионлар ўйини мухлислари эътиборидан қолди.

32 ёшли ярим ҳимоячи ҳақидаги сўнги янгилик унинг Бегу-Оризонти шаҳри шарафини ҳимоя қилувчи «Атлетико Минеиро» клуби сафига қўшилганидир. Маълумки, Рио-де-жанейроликлар ўз вақтида маош бермагач, Роналдиньо клуб раҳбарияти билан шартномани бекор қилган ҳамда эркин агентга айланганди. Душанба кунги моҳир футболчи илк бор «Атлетико Минеиро» клуби либосида машғулотларда қатнашди.

Эслатиб ўтамиз, Роналдиньо «Барселона» клуби тарихида 2 марта Испания чемпиони ва Испания Суперкубоги соҳиб, Европа чемпионлар лигаси ғолиби бўлган. Шунингдек, Италия чемпиони («Милан»). 1997 йилги ёшлар ўртасида ўтган мундиал ва 2002 йилги жаҳон чемпионати, Конфедерация кубоги ғолиби, Олимпиада бронза медали соҳиб.

БИР СОНИАЛИК ФАРҚ

«Экологик соф спорт тури» дея эътироф этиладиган велоспортга мусобақалари кейинги йилларда бутун дунё бўйлаб кенг оммалашмоқда. Ана шундай йирик мусобақалардан бири Францияда старт олди.

«Критериум Дофине Либер» номли кўпкўнали мусобақанинг биринчи босқичида «Тур де Франс» ғолиби австралиялик велоспортчи Кэйдил Эванс тенгсиз эканини амалда исботлади.

ВМС жамоаси вакили Эванс 187 километрик масофа бўйлаб ўтказилган пойгада маррага 4 соат 36 дақиқа 21 сонияда етиб қолди. Иккинчи ўрин франциялик спортчи Жер Коппелга (Saur-Sojasun)га насиб этган бўлса, учинчи ўрини кросистонлик Андрей Кашечкин («Астана») эгаллади.

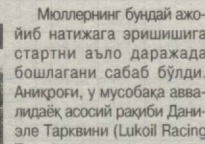
Умумий ҳисобда турнир жадвалини амалдаги мулқали ғолиб британиялик Брэдли Уиггинс (Sky) бошқариб турибди. Эванс ундан бор-йўғи 1 сонияга ортда қолимоқда.

«CHEVROLET» ЖАМОАСИ — ЕТАҚЧИ

WTCC чемпионатининг Порту шаҳрида ўтказилган дастлабки кимўзарида Chevrolet жамоаси вакили Иван Мюллер умумий ҳисобда ўзининг олтинчи ғалабасини қўлга киритди.

Мюллернинг бундай ажойиб натижага эришишига стартни аёло даражада бошлагани сабаб бўлди. Аниқроғи, у мусобақа аввалидаёқ асосий рақиб Даниэле Тарквини (Lukoil Racing Team) ортда қолдира олди.

То маррага етиб боргунча, Мюллер ва Тарквини орасидаги масофа сақланди. Шу тариқа Тарквини ҳамда Хафф иккинчи ва учинчи ўринлардан жой олди. Роберт Хафф, Ноберт Михеллис (Zengo Motorsport) ҳамда Алан Меню (Chevrolet) кучли бешликни тўлдирди.

«ЎЗБЕКИСТОН»

нашриёт-матбаа ижодий уйи

«Ўзбекистон» НМИУ корхонаси ташкилотларни ҳамкорликка таклиф этиб, ноширлик ва матбаа маҳсулотларининг барча турларини, жумладан:

- бадий ва болалар адабиёти;
- ижтимоий-сиёсий адабиётлар;
- энциклопедиялар;
- рангли-безакли маҳсулотлар (альбомлар, плакатлар, буклетлар, манзил папкалари ва бошқалар);
- рақамланган қатъий ҳисобда турувчи бланкалар, чек ва рўйхатга олиш китоблари;
- халқ истеъмоли молларини (импорт ўрнини босадиган), жумладан, А4 ва бошқа форматдаги офис-хўжалик қоғозларини, канцелярия китоблари ва бошқаларни ўзаро шартнома асосида, қисқа муддатларда, юқори сифат даражасида, келишилган нархда тайёрлаб беришини маълум қилади.

**Мурожаат учун манзил: Ўзбекистон Республикаси,
100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30.**

Телефонлар: 244-34-01, 244-38-93, 244-87-55.

Факс: (3712)244-38-10, 244-37-81.

e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz Web: www.iptd-uzbekistan.uz

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi, Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Madamin ARIPJANOV, Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Mahmuda MURZAYEVA, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari), "Учитель Узбекистана", Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEKS: 149, 150. Г-618.

Tiraj 49463.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar tagriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi—236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi—236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi—236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi—236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi—236-55-58, reklama va marketing bo'limi—233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA,
Liliya BINASHEVA.

Navbatchi muharrir:
Qurbonboy MATQURBONOV.
Navbatchi: Sherali NAMOZOV.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Yza akuni — 20,00
Topshirildi — 21,50